

ZPŮSOB INFORMOVÁNÍ O MIGRAČNÍ KRIZI NA PROGRAMU NOVA

24. 8. 2015 – 13. 9. 2015

Usnesení přijaté dne 1. března 2016

– Rada pro rozhlasové a televizní vysílání se seznámila s analýzou informování o uprchlické krizi ve zpravodajských a publicistických pořadech na programu NOVA provozovatele CET 21 spol. s r.o. v období od 24. srpna do 13. září 2015.

ZPŮSOB INFORMOVÁNÍ O UPRCHLICKÉ KRIZI NA PROGRAMU NOVA

ÚVOD

Současná uprchlická krize v Evropě je již několik měsíců jednoznačně dominantním mediálním tématem. Není pochyb o tom, že média o současných událostech nejen informují a komentují je, ale současně je i ovlivňují. Většina české společnosti totiž nemá s uprchlíky bezprostřední, každodenní zkušenost, její představy o tom, kdo jsou uprchlíci a jaké dopady může mít jejich příchod do Evropy, potažmo České republiky, tak média významným způsobem formují.

Z toho důvodu Rada na svém 16. zasedání v roce 2015 rozhodla, že Úřad Rady zpracuje rozsáhlý monitoring televizního a rozhlasového vysílání v souvislosti s uprchlickou krizí. Konkrétně Rada stanovila, že monitoringu budou podrobeny celoplošně vysílané programy (**ČT1 a ČT24, Nova, Prima, Televize Barrandov, Český rozhlas – Radiožurnál, Rádio Impuls a Frekvence 1**), a to v náhodně vybraném období **od 24. srpna 2015 do 13. září 2015**.

Zadání cílů monitoringu

Základním cílem monitoringu je zjistit, zda v průběhu informování o uprchlické krizi nedošlo ze strany médií k porušení zákona o vysílání, a to jak na úrovni jednotlivých mediálních obsahů (příspěvek, reportáž, diskusní pořad apod.), tak na úrovni širšího úseku vysílání jako informačního celku.

Pozornost je zaměřena zejména na možná pochybení proti těmto zákonným ustanovením:

- **§ 31 odst. 3 – porušení zásad objektivit a vyváženosti**

V rámci vyhodnocování naplnění § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. se soustředíme na to, jakým způsobem média shromažďují, zpracovávají, třídí a šíří informace a jak se to projevuje ve finální podobě mediálních obsahů. V analýze budeme primárně vycházet z takového pojetí žurnalistické objektivit, které akcentuje jak poskytování dostatečně širokého spektra názorů na mediovanou problematiku, tak poskytování rovnocenného prostoru zastáncům jednotlivých názorových proudů.

Objektivitu v tomto kontextu interpretujeme jako rutinní novinářskou praxi, která umožňuje odrážet skutečnost zveřejňováním všech relevantních, fakticky správných a nezkreslených (tj. úplných) informací, jež musí být komunikovány tak, aby byla jasně oddělena fakta od názorů (komentářů).

Vycházíme z toho, že podmínkou objektivního referování o sociálních jevech je dodržení faktičnosti (pravdivosti, informativnosti, relevance) a nestrannosti, která je sycena kategoriemi vyváženosti a neutrality.

- **§ 32 odst. 1 písm. c) – podněcování k nenávisti z důvodu rasy, barvy pleti, víry a náboženství či příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině**
- **§ 32 odst. 1 písm. i) – utvrzování stereotypních předsudků týkajících se etnických, náboženských nebo rasových menšin**

- **§ 32 odst. 1 písm. b)** – povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepropagovaly válku nebo neličily krutá nebo jinak nelidská jednání takovým způsobem, který je jejich zlehčováním, omlouváním nebo schvalováním.
- **§ 32 odst. 1 písm. f)** – povinnost bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost.

Druhým úkolem monitoringu je zjistit, jaký **mediální obraz** událostí spojených s uprchlickou krizí jednotlivá média vytvářejí. Přičemž je logické, že tento analytický úkol se do značné míry překrývá s vyhodnocováním objektivitu a vyváženosti dle požadavků § 31 odst. 3 zákona o vysílání. Analýza bude zkoumat, jak média pojednávají události rámcují. Mediální rámce vytvářejí podmínky a determinují formy interpretace obsahu příjemci obsahu. Jinými slovy, prostřednictvím mediálních rámců mohou média předkládat divákům a posluchačům již předdefinované závěry. Příjemce je směřován k určitému konkrétnímu chápání a hodnocení sdělované informace. Volbou rámce je možné stejné události a skutečnosti reprezentovat zcela odlišným způsobem. Záleží na médiu, jaká fakta, postoje, souvislosti či hodnoty zvýznamní, zamtlčí, nebo znehodnotí a tím dosáhne určitého, zamýšleného vyznění.

Monitoring by měl odhalit, jakým způsobem česká média s tématem pracují a zda v určitých ohledech neselehčují. Měl by zjistit, zda média k tématu přistupují koncepčně se snahou poskytovat komplexní informační a analytický servis, či zda je jejich přístup při informování spíše nahodilý, neuvědomělý, reflektující jen momentální závažnost (či mediální atraktivitu) aktuálních událostí. Analytické výstupy by měly rovněž zhodnotit, zda při informování o uprchlické krizi nelze vysledovat určité manipulativní aspekty či rysy předpojatosti.

Monitoring by měl konkrétně zodpovědět následující otázky:

- a) Jaký prostor v rámci zpravodajství a publicistiky sledovaná média v daném období věnovala otázkám uprchlické krize?
- b) Nakolik proaktivní byl přístup média pro získávání materiálu a pro zajištění pestrosti a relevance zdrojů? Měla média své reportéry v terénu? (Míněno zejména v Řecku, v Maďarsku, v Německu a také v záchytných pobytových místech pro uprchlíky v rámci ČR?) Poskytovala média vyjádření široké škály relevantních názorů expertů na různé problematiky, které s uprchlickou krizí souvisejí? (politologové; experti na problematiku zemí, odkud uprchlíci přicházejí; sociologové; demografové; experti na náboženskou problematiku; historikové) Poskytovala média názory politiků z celého politického spektra v ČR? Poskytovala média vyjádření evropských (i mimoevropských) politiků? Poskytovala média vyjádření lidskoprávních organizací a organizací zabývajících se na různé úrovni migrací? Poskytovala média vyjádření církví? Poskytovala média vyjádření veřejnosti? Poskytovala média vyjádření samotných uprchlíků? Byla práce se zdroji transparentní? Byly informace adekvátně ověřovány?
- c) Nejsou některá témata, která přímo či nepřímo s tématem souvisejí, přehlížena nebo marginalizována? Nejsou naopak určitá relevantní fakta či postoje médiu upřednostňována? Dostávají diváci a posluchači dostatek informací nejen o aktuálních událostech, ale rovněž o jejich příčinách a souvislostech? Jsou problémy spojené s uprchlickou krizí nahlíženy rovněž z hlediska budoucího vývoje a jeho důsledků politických, ekonomických, demografických, sociálních ale třeba i

zdravotních? Jsou analýzám podrobována zjištění o společenských náladách, ať již proti či pro-uprchlických? Zkoumají média příčiny v ČR převažujících odmítavých postojů vůči uprchlíkům? Zkoumají média příčiny a souvislosti odlišných postojů v rámci evropských zemí (západní Evropa x postkomunistická Evropa; problémy multikulturních společností x konzervatismus etnický a národnostně homogenních společností; soucit s trpícími a ochota pomáhat x odůvodněné obavy z masového a nevládnutelného přílivu uprchlíků).

- d) Jaké specifické prostředky média při informování užívají? Jak pracují se symboly? Věnují pozornost i konkrétním lidským příběhům uprchlíků (jako kontrast k masovému charakteru migrace)? Nemají tendenci přenášet informování od věčné roviny do emocionální).

Metodika

Základní soubor výzkumu tvoří všechny zpravodajské a publicistické příspěvky týkající se jakýmkoli způsobem uprchlické krize, včetně navazující agendy jako např. dění v Sýrii, činnost Islámského státu apod., které byly odvysílány ve sledovaných pořadech v období od 24. srpna 2015 do 13. září 2015.

K dosažení cílů výzkumu a zodpovězení výše zmíněných otázek jsme aplikovali kombinaci kvantitativní obsahové analýzy a kvalitativní textuální analýzy.

Jako základní analytickou jednotku jsme zvolili příspěvek, který tematizoval „uprchlickou krizi“ (navazující agendu). Příspěvek jsme vymezili jako stopu, která je oddělena zvukově i vizuálně od předcházejícího a následujícího příspěvku.

V první fázi výzkumu jsme příspěvky kvantifikovali pomocí obsahové analýzy. Výše uvedené otázky jsme operacionalizovali tak, aby zvolené indikátory umožnily „měřit“ objektivitu a vyváženost příspěvků. Na úrovni jednoho příspěvku jsme sledovali např. jeho důležitost v rámci relace, témata a rámce příspěvku, zmínky vztahující se k uprchlické krizi a uprchlíkům, informační zdroje či způsob reprezentace uprchlíků. V další fázi analýzy jsme data podrobili kvalitativnímu posouzení.

ANALÝZA

Z obsahu vysílání programu **NOVA** byly monitoringu podrobeny dva pořady – zpravodajská relace **Televizní noviny** (celkem 21 vydání) a publicistický pořad **Střepiny** (celkem 3 vydání).

Televizní noviny

Zpravodajské pokrytí tématu

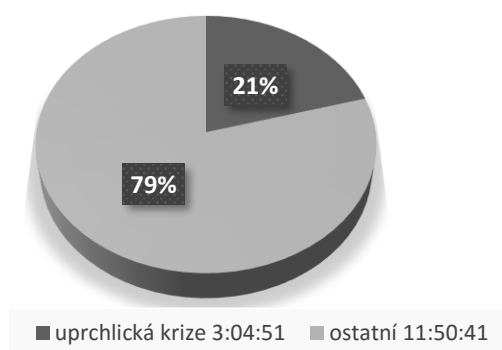
Zpravodajská relace Televizní noviny je do vysílání zařazována pravidelně každý den od 19:30 hodin. Ve sledovaném období tak bylo odvysíláno 21 vydání pořadu, která obsahovala celkem 542 jednotlivých příspěvků (v průměru 26 příspěvků na vydání). **99 příspěvků** se přitom nějakým způsobem dotýkalo uprchlické krize či související problematiky (např. aktivit tzv. Islámského státu).

Tabulka 1: Podíl příspěvků dotýkajících se uprchlické krize a související agendy

	Počet příspěvků		Stopáž	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Uprchlická krize apod. (analyzované příspěvky)	99	18%	03:04:51	21%
Ostatní	443	82%	11:50:41	79%
Celkem	542	100%	14:55:32	100%

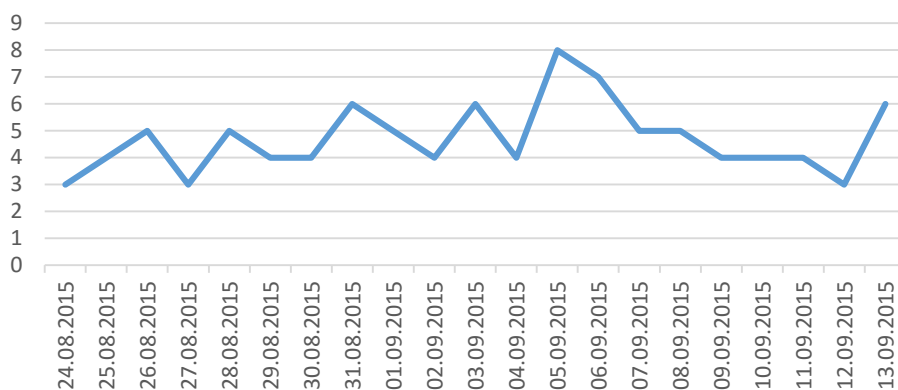
Na sledované téma se zaměřovalo 18% všech odvysílaných příspěvků, které pokrývaly **21% vysílacího času relace**. Problematice tak byla věnována cca pětina celkového prostoru, kterým zpravodajství disponovalo.

Graf 1: Prostor věnovaný příspěvkům reflektujícím uprchlickou krizi a související agendu (stopáž)

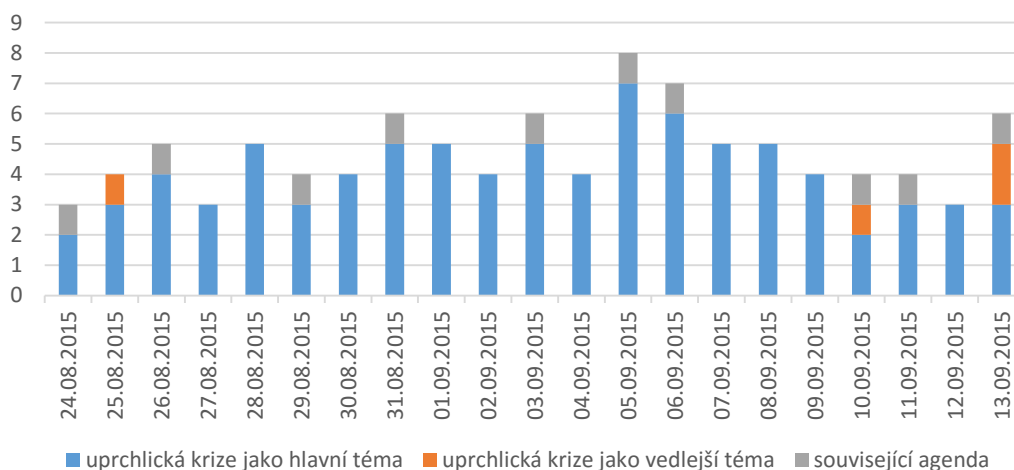
Do každé relace bylo zařazováno v průměru 4 až 5 příspěvků, které uprchlickou krizi či související problematiku zpracovávaly. Intenzita informování o tématu byla v průběhu času poměrně stabilní. Žádné z vydání neobsahovalo méně než 3 takto laděné příspěvky, přičemž vyšší počet uvedených zpráv (8 a 7) jsme zachytili ve dnech 5. a 6. září.

Graf 2: Počet příspěvků věnovaných uprchlické krizi a související agendě

Většina z analyzovaných příspěvků, konkrétně **85** (86%), akcentovala uprchlickou krizi jako své **hlavní téma**. Příspěvky, které obsahovaly pouze drobné druhotné zmínky o uprchlících/krizi, se vyskytovaly výjimečně (identifikovány byly celkem 4). Zbývajících 10 příspěvků pak informovalo o agendě, která má s uprchlickou krizí nějakou předpokládanou věcnou souvislost (typicky šlo o problematiku spjatou s aktivitami tzv. Islámského státu).

Graf 3: Časové rozložení příspěvků podle jejich hlavního tématu

Téma uprchlické krize přitom **otevíralo přibližně polovinu sledovaných relací** (11 příspěvků bylo odvíšeno jako první v pořadí). Informování o problematice mělo obvykle podobu bloku několika provázaných příspěvků, soustředěných do první poloviny zpravodajství.

Tabulka 2: Pořadí příspěvků

Pořadí příspěvku	Absolutní četnost	Relativní četnost
1.	11	11%
2.	17	17%
3. – 6.	48	48%
7. – 12.	7	7%
13. a více	16	16%

Celkem	99	100%

Pouze jediná relace (31. srpna) nebyla opatřena žádným headlinem, který by se vztahoval k uprchlické krizi či související problematice. Celkově pak bylo v headlinech zmíněno 30 analyzovaných příspěvků. To znamená, že v některých případech byl tématu věnován více než jeden ze tří zařazených headlinů.

Většina příspěvků byla zpracována formou reportáže či reportáže kombinované s živým vstupem. Nezanedbatelný byl i počet samostatných živých vstupů.

Tabulka 3: Forma analyzovaných příspěvků

Forma příspěvku	Absolutní četnost	Relativní četnost
Reportáž	44	44%
Reportáž + živý vstup	21	21%
Živý vstup	13	13%
Čtená zpráva	7	7%
Upoutávka	4	4%
Rozhovor	4	4%
Komentář	3	3%
Selfpromo	3	3%
Celkem	99	100%

Přehled analyzovaných příspěvků

Níže předkládáme výčet všech 99 analyzovaných příspěvků, a to včetně kategorií (témata a rámce¹), do kterých jsme je zařadili. Většinu použitých názvů formuloval (prostřednictvím zvolených titulků) sám provozovatel.²

Tabulka 4: Přehled analyzovaných příspěvků

Číslo	Název	Stopáž	Téma	Rámec
24. 8. 2015				
1	Policie zadržela rekordní počet běženců	00:02:45	4b	2
2	Násilné protesty proti migrantům	00:02:11	3c	10
3	Islamisté zničili cenné památky v syrské Palmýře	00:01:31	6a	6
25. 8. 2015				
4	Nejvíce táhly chorvatské pláže	00:02:55	5a	13
5	Policie už má situaci ve městě pod kontrolou	00:02:31	3c	10
6	Německo a Francie chtějí jednotnou azylovou politiku	00:01:37	2d	9
7	Vaše téma na TN.cz: ministr vnitra Milan Chovanec	00:01:37	2a	9
26. 8. 2015				
8	Evropa pod náporom uprchlíků (1)	00:02:17	2a	1
9	Evropa pod náporom uprchlíků (2)	00:01:42	2a	11
10	Evropa pod náporom uprchlíků (3)	00:01:54	3a	10

¹ Viz dále

² V některých případech bylo několik různých příspěvků zastřešeno jediným názvem. Pojmenování těchto příspěvků jsme proto rozlišili připojením pořadového čísla. Pokud název absentoval, zvolili jsme názvy použité v databázi Newton media.

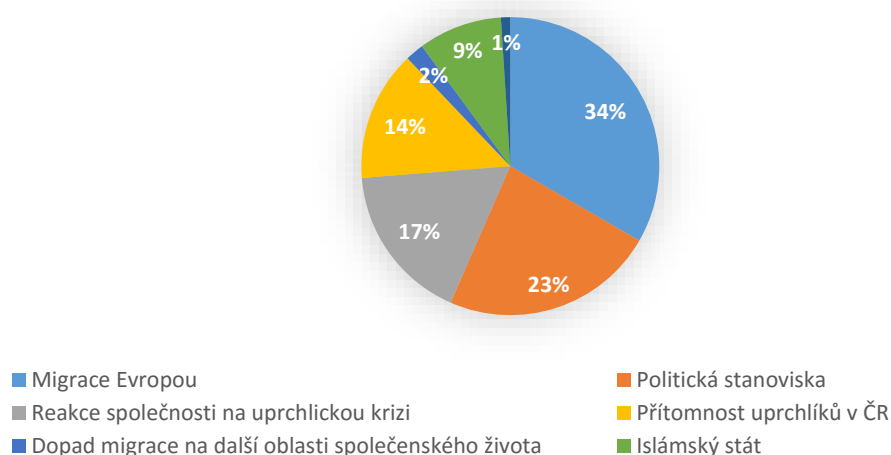
11	Evropa pod nápirem uprchlíků (4)	00:02:23	1a	1
12	Střelec z vlaku se na útok dobře připravil	00:00:15	7a	15
27. 8. 2015				
13	Desítky mrtvých uprchlíků kousek od českých hranic	00:04:04	1b	4
14	Policie v Česku zadrží každý den desítky migrantů	00:02:22	4b	2
15	Sedm mýtů o uprchlících	00:02:22	3e	16
28. 8. 2015				
16	Obrovská vlna migrantů podle ministra nedorazí	00:02:12	2a	2
17	Mezi 71 mrtvými v nákladáku byly i čtyři děti	00:05:09	1b	4
18	Maďarské hranice přešlo za jeden den 3200 běženců	00:00:30	1a	1
19	Německo hlásí další žhářský útok proti uprchlíkům	00:00:16	3c	14
20	Až 200 lidí zahynulo u břehů Libye	00:00:23	1b	4
29. 8. 2015				
21	Podezřelí ze smrti 71 uprchlíků už jsou ve vazbě (1)	00:01:59	1b	4
22	Podezřelí ze smrti 71 uprchlíků jsou už ve vazbě (2)	00:02:02	1b	4
23	Smrt desítek běženců vyvolala politickou krizi	00:01:38	2c	4
24	Islamisté srovnali starověký chrám se zemí	00:01:33	6a	6
30. 8. 2015				
25	Obří policejní akce proti pašerákům lidí	00:02:06	1c	4
26	Nápor uprchlíků vyvolal evropskou politickou krizi	00:01:06	2c	5
27	Během víkendu zadržela policie 120 běženců	00:01:30	4b	2
28	Střepiny: už dnes večer po Superstar na Nově	00:02:03	4a	2
31. 8. 2015				
29	Maďarsko pustilo vlaky s běženci dál na západ	00:01:46	1a	1
30	37 uprchlíků zadrženo u hranic s Německem	00:00:59	4b	2
31	Lidé se obávají uprchlického tábora na hranici	00:01:21	3a	12
32	Zeman podpořil vládu v odmítání uprchlických kvót	00:02:15	2b	7
33	Prezident jednal s premiérem a ministrem vnitra	00:02:31	2a	7
34	Radikálové z IS zničili starověký chrám	00:00:14	6a	6
1. 9. 2015				
35	Česká policie zadržela rekordní počet běženců (1)	00:02:31	4b	1
36	Uprchlická krize: napjatá situace v Maďarsku	00:02:13	1a	1
37	Česko nabízí Srbsku pomoc s uprchlíky	00:01:30	2a	9
38	Česká policie zadržela rekordní počet běženců (2)	00:01:57	2a	11
39	Česká policie zadržela rekordní počet běženců (3)	00:02:19	4a	1
2. 9. 2015				
40	Uprchlická krize: kritická situace v Maďarsku	00:01:54	1a	3
41	Česko přestane zadržovat běžence ze Sýrie	00:01:33	2a	2
42	Uprchlická krize: nápor běženců řeší i v Srbsku	00:01:28	1a	3
43	Břeclav se bojí nového tábora pro uprchlíky	00:02:33	3a	12
3. 9. 2015				
44	Uprchlická krize: maďarský pokus přelstít běžence	00:05:32	1a	1
45	200 uprchlíků ze Sýrie začalo opouštět tábory	00:01:46	4b	2
46	Problém s uprchlíky otrásá celou Evropou	00:01:46	1a	1
47	Fotka mrtvého chlapce na pláži šokovala svět	00:02:01	1b	4
48	TN: vaše téma: Karel Janeček	00:01:24	3b	8
49	Rusko zřejmě pomáhá v Sýrii v boji proti islamistům	00:00:34	6b	6
4. 9. 2015				
50	Běženci vyrazili z Maďarska pěšky do Rakouska	00:04:06	1a	3
51	Do Evropy se valí další tisíce lidí přes Balkán	00:02:22	2c	5
52	Uprchlická krize: jednání premiérů Visegrádské „4“	00:03:56	2d	7
53	Napadená ochranka: nervozita běženců v táborech stoupá	00:01:47	4a	2
5. 9. 2015				
54	Rakousko přijalo tisíce uprchlíků	00:02:47	1a	1
55	Dramatická noc na budapeštském nádraží	00:02:12	1a	3

56	Vlna solidarity v západní Evropě	00:02:29	3d	5
57	Václav Klaus založil iniciativu proti migraci	00:01:56	2a	11
58	Odmítání kvót pro přijetí uprchlíků trvá	00:01:39	2b	7
59	Zklamání z výsledků jednání Visegrádské 4	00:01:02	2b	5
60	Rakousko přijalo tisíce uprchlíků	00:01:00	1a	3
61	Rusko poskytuje Sýrii vojenskou pomoc	00:00:25	6b	6
6. 9. 2015				
62	Premiér Sobotka navštívil uprchlický tábor	00:01:50	4a	2
63	V Břeclavi by mohl vzniknout další uprchlický tábor	00:01:59	4a	2
64	Klausovu petici podpořil prezident Zeman	00:02:12	2a	11
65	Rakušané a Němci vítají uprchlíky	00:02:02	3d	3
66	Ve Vídni zakotvily tisíce uprchlíků	00:01:40	1a	3
67	Pozvánka na Střepiny	00:01:20	1a	3
68	Rusko se zřejmě vložilo do konfliktu v Sýrii	00:01:41	6b	17
7. 9. 2015				
69	Do Německa dorazily další tisíce běženců (1)	00:01:50	3a	5
70	Do Německa dorazily další tisíce běženců (2)	00:02:31	1a	8
71	Církev je připravena ubytovat uprchlíky	00:01:45	3d	3
72	Zahraniční hvězdy pomáhají uprchlíkům	00:01:36	3b	8
73	Premiér jednal o kvótách pro příjem uprchlíků	00:02:06	2b	7
8. 9. 2015				
74	Svět kritizuje Česko za zacházení s uprchlíky	00:02:28	4a	5/2
75	Kousek za městem vyroste tábor pro běžence	00:01:23	3a	12
76	Příliv uprchlíků do Evropy neustává	00:01:48	1a	3
77	Do Mnichova míří další tisíce uprchlíků	00:02:28	1a	8
78	Ondřej Neff hostem pořadu Vaše téma na TN.cz	00:01:13	3b	1
9. 9. 2015				
79	Nové kvóty na rozdělení dalších běženců	00:02:26	2b	5
80	Situace na hranicích je stále kritická	00:01:29	1a	3
81	Nepochopitelná agresivita kameramanky	00:01:42	3c	14
82	Emotivní projev šéfa Evropské komise Jeana-Clauda Junckera	00:03:09	2c	5
10. 9. 2015				
83	Tisíce běženců na hranicích Srbska a Maďarska	00:01:44	1a	1
84	Bezpečnostní rada státu řešila uprchlíky	00:00:59	2a	2
85	Pozvánka na Prásk!	00:00:25	3b	10
86	Islamisté mají další rukojmí	00:01:38	6a	6
11. 9. 2015				
87	Do Rakouska dorazily další tisíce běženců	00:01:39	1a	3
88	Visegrádská čtyřka jednala o uprchlících	00:02:23	2d	9
89	Islámský stát prý používá chemické zbraně	00:01:50	6a	6
90	Selfpromo: TN.cz	00:00:10	1b	4
12. 9. 2015				
91	Německo se chystá na další vlnu uprchlíků	00:01:33	1a	1/8
92	S přílivem uprchlíků se potýká i Rakousko	00:02:15	1a	1
93	Ministr Babiš navštívil uprchlický tábor	00:01:35	4a	2
13. 9. 2015				
94	Německo chce zavést kontroly na hranicích	00:01:32	1a	1
95	Přísnější kontroly na hranicích zavede i Maďarsko	00:01:03	1a	1
96	Do Německa dorazily další tisíce běženců	00:01:23	1a	1
97	Střepiny už dnes večer na Nově	00:01:15	4c	3
98	Na kolik nás letos vyjde zimní dovolená	00:02:45	5a	13
99	Selfpromo: TN.cz	00:00:09	6c	15

Tematické vymezení

Analyzované příspěvky je možné zařadit do **7 hlavních kategorií** podle toho, jakému tématu se dominantně věnovaly. Největší počet příspěvků jsme zahrnuli do kategorie „migrace Evropou“ (33 příspěvků), která obsahuje zejména zprávy soustředěné na průběžné mapování aktuální situace v evropských tranzitních a cílových zemích (vyjma České republiky). Druhou nejčetnější kategorií jsou „politická stanoviska“, kam spadají příspěvky, které primárně informují o průběhu či výsledcích politických jednání, proklamacích českých i zahraničních politických špiček apod. Zpravodajství se zajímalo také o to, jak na uprchlickou krizi reagují různé segmenty společnosti. Přítomnosti uprchlíků v České republice (především jejich zadržování, propouštění, pobytu v detenčních zařízeních) pak bylo věnováno 14 jednotlivých příspěvků.

Graf 4: Tematické členění příspěvků – hlavní kategorie

Dané kategorie jsme zpravidla dále rozdělili do několika užších podkategorií (viz tabulka 5). Je ale potřeba dodat, že témata byla málokdy probírána zcela izolovaně a větší část příspěvků se proto, alespoň letmo, dotkla více oblastí současně.

Tabulka 5: Tematické členění příspěvků – kompletní přehled

Téma	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. Migrace Evropou	33	33%
a) Aktuální situace v tranzitních a cílových zemích	25	
b) Smrt uprchlíků	7	
c) Boj proti převaděčům	1	
2. Politická stanoviska	23	23%
a) Stanoviska české politické reprezentace	11	
b) Kvóty	5	
c) Stanoviska zahraničních politiků	4	
d) Mezinárodní jednání	3	
3. Reakce společnosti na uprchlickou krizi	17	17%
a) Postoje místních obyvatel k přítomnosti uprchlíků	5	

b) Postoje známých a vlivných osobností	4	
c) Násilné protesty/násilí vůči uprchlíkům	4	
d) Pomoc uprchlíkům/solidarita s uprchlíky	3	
e) Předsudky vůči uprchlíkům	1	
4. Přítomnost uprchlíků v ČR	14	14%
a) Detenční zařízení	7	
b) Zadržování/propouštění uprchlíků	6	
c) Cizinci žijící v ČR	1	
5. Dopad migrace na další oblasti společenského života	2	2%
a) Turistický ruch	2	
6. tzv. Islámský stát	9	9%
a) Aktivity IS	5	
b) Boj proti IS	3	
c) Veřejnost a IS	1	
7. Terorismus	1	1%
a) Útok ve vlaku	1	

Kategorie označené v tabulce 5 modře obsahují příspěvky, které tematizují samotnou uprchlickou krizi a na ní navazující dění. Červeně jsou pak zvýrazněny ty kategorie, které se věnují agendě, u níž se předpokládá věcná souvislost s uprchlickou krizí, ačkoli ji zařazené příspěvky zmiňovat nemusejí.

Rámování problematiky

Mediální obraz probíhajících událostí je do značné míry formován tím, do jakých rámců provozovatel dění zasazuje. V tomto kontextu je potřeba zdůraznit, že zpravodajství téma uchopilo způsobem, který nelze pokládat za vysloveně monolitický, resp. inklinující k jedinému typu interpretace. Na úrovni jednotlivých příspěvků jsme identifikovali poměrně velké množství dílčích rámců (celkem 17), přičemž pro pochopení užitých mediálních strategií jsou podstatné zejména tři nejčetnější, tedy „masa uprchlíků“, „uprchlická krize pod kontrolou státní správy“ a „humanitární rozměr“.

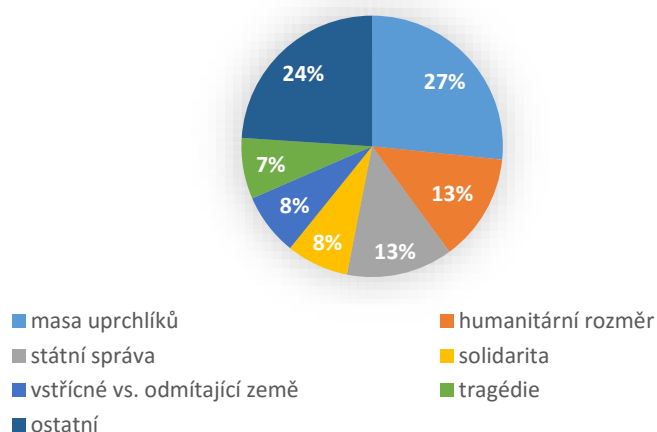
Tabulka 6: Rámce příspěvků a proměny náhledu na uprchlíky

Rámec	Uprchlíci jako ...	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. Masa uprchlíků („přiliv“)	Nezvladatelný „přiliv“/ohrožení stability Evropy/zátěž/jednající (motivovaní) aktéři	17	17%
2. Uprchlická krize pod kontrolou státní správy	Objekt migrační politiky/zátěž	14	14%
3. Humanitární rozměr	Potřební/trpící	13	13%
4. Tragédie	Oběti (neštěstí a bezohlednosti)	9	9%
5. Vstřícné vs. odmítající země	Předmět vyjednávání a sporů/přijímání i odmítání	8	8%
6. Izolované mimoevropské dění	-	7	7%
7. ČR vs. EU	Předmět vyjednávání a sporů/nežádoucí v ČR	5	5%
8. Solidarita (ochota přijímat)	Vřele přijímání	5	5%
9. Mezinárodní spolupráce	-	4	4%
10. Občanské spory	Předmět sporu/příčina nepokojů	4	4%

11. Konflikt na domácí politické scéně/populismus	-	4	4%
12. Ohrožení a bezpečnost	Hrozba/riziko	3	3%
13. Dopad uprchlické krize na další oblasti společenského života	-	2	2%
14. Nesnášenlivost Evropanů	Oběti (xenofobie)	2	2%
15. Teroristické hrozby	-	2	2%
16. Uprchlíci jako potenciální přínos pro společnost	Přínos (ekonomický, demografický)	1	1%
17. Mimoevropské souvislosti uprchlické krize	-	1	1%
Celkem		101 ³	100%

S výjimkou dvou případů bylo vždy možné určit převládající rámec (vyznění) celých příspěvků. Některé příspěvky však pracují, byť v omezené míře, s několika dalšími rámci. Navíc nelze zapomínat ani na nevyrovnanou stopáž různých zpravodajských forem. Pro doplnění proto předkládáme také rozložení nejfrekventovanějších rámců na úrovni výpovědí.

Graf 5: Rámce výpovědí

Zde vidíme, že si rámce „masa uprchlíků“, „uprchlická krize pod kontrolou státní správy“ a „humanitární rozměr“ stále zachovávají své dominantní postavení, s tím, že rámec „masa uprchlíků“ se projevuje silněji (27%), než když zohledňujeme pouze celé příspěvky (17%). Důraz na masový rozměr migrace (ohrožující Evropu) se tedy prolíná nemalým množstvím příspěvků, a ve zpravodajství tak hraje poměrně určující roli.

Rámce příspěvků: charakteristika

Masa uprchlíků („přiliv“)

Takto rámované příspěvky akcentují zejména počty uprchlíků přicházejících do Evropy, resp. potenciální destabilizující účinky této „masy“. K popisu dění jsou velmi často užívány metafory řádění živlů, připodobňující situaci k přírodní katastrofě („*Přiliv imigrantů pocituje právě*

³ Dva z příspěvků (74 a 91) užívaly dvou rovnocenných rámců (nebylo možné rozhodnout o jejich jediném hlavním rámci a byly proto započítány dvakrát), konečný součet je tak vyšší než počet analyzovaných příspěvků.

v těchto dnech nejvíce Maďarsko ...“⁴, „Uprchlíká vlna naplno zasáhla Česko“⁵, „Nepoměr mezi přílivem a odlivem migrantů v Česku už začíná být propastný“⁶, „Co tuto lavinu může zastavit?“⁷).

Dané zprávy se tedy pohybují v módu alarmistického, resp. „katastrofického“ diskursu. Uprchlíci jsou zde primárně nahlíženi jako **masa**, která se nekontrolovatelně pohybuje Evropou a **způsobuje** tranzitním či cílovým zemím značné **problémy zejména administrativního**, případně ekonomického či bezpečnostního, **charakteru** („Nikdo neví ... kdy se ta masa vydá na nějakou další cestu, a kdy může překročit třeba i české hranice“⁸, „Problém s uprchlíky otřásá celou Evropou ...“⁹, „Bavorská metropole pomalu přestává situaci zvládat“¹⁰). V těchto momentech se nezdá hovořit o „chaosu“ a zmiňují se konkrétní (vysoké) počty příchozích uprchlíků způsobem, který zdaleka přesahuje neutrální předání příslušné informace („rekordních 5 tisíc běženců“¹¹).

Takto laděné příspěvky obvykle spadají do tematické kategorie „migrace Evropou“ a vztahují se k zahraničnímu kontextu (zejména v souvislosti se situací v Maďarsku). Ze zpráv informujících o přítomnosti uprchlíků na území ČR byly tímto způsobem prezentovány příspěvky z 1. září, které se týkaly zadržení většího počtu uprchlíků v Břeclavi.

Mezi témata, která jsou v příspěvcích primárně reflektována, patří sledování samotného pohybu uprchlíků (situace na hranicích, nádražích apod.), potřeba ochrany hranic (především vnějších hranic schengenského prostoru), imigrace do Německa, postup úřadů jednotlivých evropských států a budování ubytovacích kapacit (detenčních zařízení, uprchlických táborů). Případné tvrdé kroky, ke kterým se země uchylují (např. stavba žiletkového plotu či tresty za ilegální překročení hranic v Maďarsku) zde obvykle nejsou nijak hodnoceny, resp. jsou prezentovány jako samozřejmá a logická reakce na sílící uprchlickou „vlnu“.

V tomto kontextu je zajímavé, že v příspěvcích daného typu jsou nefrekventovanějšími mluvčími samotní uprchlíci. Za nimi následují zástupci policie a političtí představitelé (zahraniční i domácí).

⁴ Příspěvek č. 11 „Evropa pod náporom uprchlíků (4)“

⁵ Příspěvek č. 35 „Česká policie zadržela rekordní počet běženců (1)“

⁶ Příspěvek č. 39 „Česká policie zadržela rekordní počet běženců (3)“

⁷ Příspěvek č. 78 „Ondřej Neff hostem pořadu Vaše téma na TN.cz“

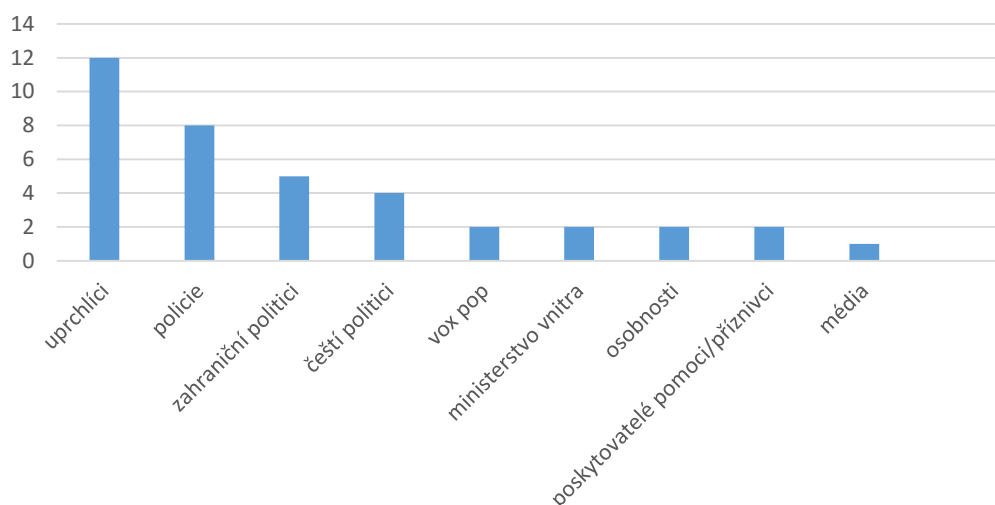
⁸ Příspěvek č. 44 „Uprchlíká krize: maďarský pokus přelstít běžence“

⁹ Příspěvek č. 46 „Problém s uprchlíky otřásá celou Evropou“

¹⁰ Příspěvek č. 96 „Do Německa dorazily další tisíce běženců“

¹¹ Příspěvek č. 83 „Tisíce běženců na hranicích Srbska a Maďarska“

Graf 6: „Masa uprchlíků“ – mluvčí

Zařazené výroky uprchlíků ale nemívají výraznou výpovědní hodnotu. Obvykle jde o krátká vyjádření, která pouze dokreslují nastíněnou situaci (např. neúčinnost zaváděných opatření). Uprchlíci zde však zároveň vystupují jako jednající aktéři, kteří uplatňují nějaké konkrétní strategie. V některých případech lze z výroků vyčíst i motivace či problémy, se kterými se uprchlíci na své cestě setkávají.

¹²redaktorka

Maďarsko čelí dalšímu masivnímu přílivu nelegálních uprchlíků. Běžence v jejich cestě za lepším životem v bohaté a relativně bezpečné Evropě nezastaví ani ostrý žiletkový plot, který na hranici se Srbskem nechala proti migrantům vystavit maďarská vláda. Bariéru z ostatných drátů uprchlíci zdolávají prakticky bez problému. Policisté, kteří srbsko-maďarskou hranici střeží, jen nehnutě přihlížejí.

osoba

Plot jsme nadzdvihli a podlezli ho.

redaktorka

Místy až 4 metry vysoký a 175 kilometrů dlouhý plot měl podle předběžných odhadů snížit počty nelegálních uprchlíků až o pětinu. Realita je ale jiná. I když ještě plot není dostavěný, jen včera překonalo hranici rekordních 2533 lidí.

Odei, syrský uprchlík

Míříme do Německa nebo Velké Británie. Nechceme zůstat v Maďarsku, policie je všude. Teď se nám ale podařilo uprchnout.

Humanitární rozměr

Kontrastně pak mohou působit zprávy, kde převažuje humanitární náhled na uprchlickou krizi. Stejně jako příspěvky rámované masovým rozměrem migrace, i tyto se z větší části řadí k tematické kategorii „migrace Evropou“. Mnohem více si však všímají **útrap a nebezpečí**,

¹² Příspěvek č. 11 „Evropa pod náporom uprchlíků (4)“

kteřá uprchlíci na své cestě zažívají. Hlavním tématem, které příspěvky zpracovávají, tak sice zůstává pohyb uprchlíků (migrační „tok“), uprchlíci jsou ale v těchto případech představováni spíše jako **osoby, které potřebují (a přijímají) pomoc**, než jako ohrožující „masa“ („*Vůbec nejpozitivnější zprávy přišly z Belgie. Tam dokonce místní vykouzlili uprchlíkům úsměv na tváři.*“¹³).

Příspěvky řazené do humanitárního rámce pracují s emocemi. Jazyk, který užívají, bývá zabarvený, dění je líčeno tak, aby v divácích vzbuzovalo pocity **empatie a soucitu** s uprchlíky. V redakčních výpovědích zaznívají i odkazy na příčiny migrace. Zmiňované důvody odchodu ze zemí původu jsou implicitně prezentovány jako legitimní (útěk před válkou, „fanatiky z Islámského státu“), i když je zprávy divákům málokdy přibližují podrobněji.

¹⁴Matěj SVITÁK, redaktor

Na tenhle víkend bude spousta Rakušanů vzpomínat s dojetím. Bez předsudků a beze strachu z neznáma se vydali pomáhat lidem. Vyčerpaným uprchlíkům, kteří za sebou mají útěk před válkou a před náboženskými fanatiky z Islámského státu, nebezpečnou cestu přes moře a stovky kilometrů pěší chůze.

redaktorka

Tady na rakouském nádraží West Bahnhof panuje zvláštní, ale přívětivá atmosféra. Všichni se usmívají a nabízejí uprchlíkům občerstvení, horkou kávu, sušenky, ale také třeba i cigarety.

Pro zajímavost dodáváme, že ani tyto příspěvky se zcela nevyhýbají zažitě „živelné“ metaforice. Jejich použití v rámci humanitárního diskursu pak někdy působí poněkud nepřiléhavě („*Po dramatických scénách z Maďarska tato vlna uprchlíků konečně našla klid, který měsíce hledala.*“¹⁵)

Vedle pomoci pro uprchlíky (obvykle ze strany dobrovolníků, humanitárních organizací a církví), dané zprávy komentují také podmínky a zacházení s uprchlíky v záchytných táborech, zejména v Maďarsku („*Stovky běženců zůstávají ve stanech nedaleko Roszke v otřesných podmínkách a čekají, až budou moci pokračovat dále.*“¹⁶). Na rozdíl od příspěvků rámovaných katastrofickým diskursem je v těchto případech přístup maďarských úřadů problematizován.

¹⁷Petra MATÝSKOVÁ, redaktorka

Záběry pořízené ve sběrném táboře v maďarské obci Röske připomínají krmení zvířat. Nedůstojné a nelidské. Tak je označují tamní média. Policisté s ochrannými rouškami na tváři hází mezi uprchlíky sáčky s jídlem místo toho, aby jim je podávali. Uprchlíci mají uvnitř sběrného tábora jen minimální prostor k pohybu. V noci spí na lehátkách namačkaných těsně vedle sebe. Často je trápí hlad a žízeň. Podle humanitárních organizací jim zaměstnanci střediska často neposkytují dostatečnou zdravotní péči. Mladou Afghánku, která zkolabovala přímo před zraky tamních dozorců, křísili místo zdravotníků její příbuzní.

afghánský uprchlík

Nás Afghánce jednoduše ignorují, přitom jsou mezi námi i nemocní lidé. Když je požádáme o pomoc, ani se na nás nepodívají.

¹³ Příspěvek č. 40 „Uprchlíká krize: kritická situace v Maďarsku“

¹⁴ Příspěvek č. 65: „Rakušané a Němci vítají uprchlíky“

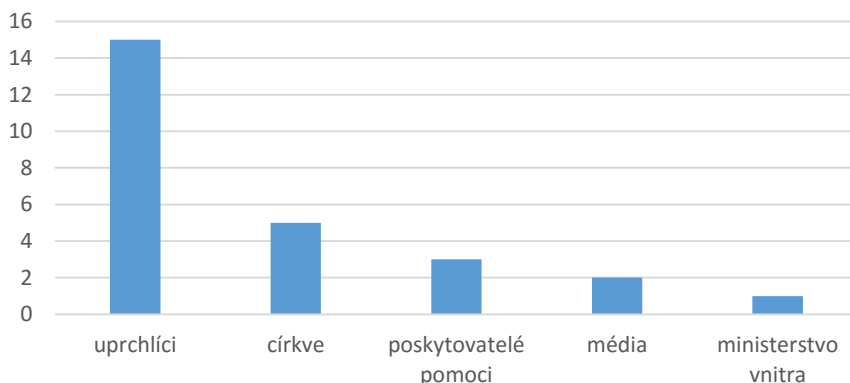
¹⁵ Příspěvek č. 65: „Rakušané a Němci vítají uprchlíky“

¹⁶ Příspěvek č. 80 „Situace na hranicích je stále kritická“

¹⁷ Příspěvek č. 87 „Do Rakouska dorazily další tisíce běženců“

Příspěvky zpracované v rámci humanitárního diskursu explicitně netematizují bytostně politické otázky související s poskytováním azylu na území jednotlivých států, přerozdělováním uprchlíků apod. Hodnocení zemí (zejména srovnávání přístupu Rakouska a Maďarska) se týká zacházení s uprchlíky a osobního vztahu k nim. Téma je tu tak primárně prezentováno jako záležitost etiky, nikoli politiky. Tomu odpovídá i výběr mluvčích. V příspěvcích zcela absentují výroky politiků, po uprchlících, kteří hovoří nejčastěji, následují zástupci církví a další poskytovatelé pomoci (dobrovolníci, humanitární pracovníci)¹⁸.

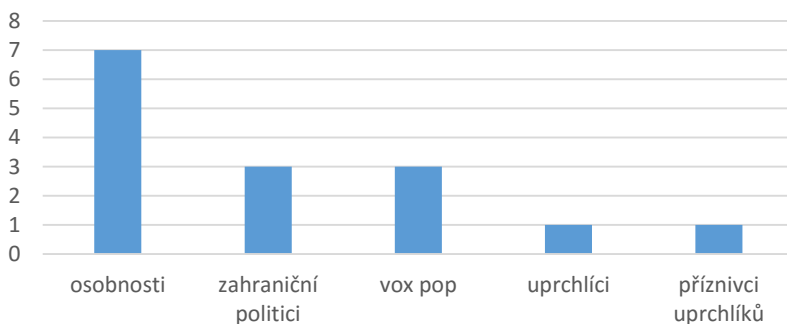
Graf 7: „Humanitární rozměr“ – mluvčí

Solidarita (ochota přijímat)

Některé příspěvky, zejména ty, které přibližují situaci v Německu (cílová země), tlumočí **ochotu uprchlíky přijímat - poskytovat jim azyl**, ale také je **přijímat „mezi sebe“**, do své komunity. Zprostředkovávají přitom nejen vstřícná stanoviska zahraničních politiků a místních obyvatel, ale také postoje známých osobností („*Britský zpěvák Bob Geldof se dokonce při rozhovoru o uprchlících v irském rádiu natolik dojal, že v přímém přenosu nabídl ubytování čtyřem uprchlickým rodinám*“¹⁹). Struktura mluvčích je pak následující:

Graf 8: „Solidarita“ – mluvčí

¹⁸ Zástupce Ministerstva vnitra ČR se vyjadřuje k pomoci uprchlíkům ze strany církví.

¹⁹ Příspěvek č. 72 „Zahraniční hvězdy pomáhají uprchlíkům“

Jeden z příspěvků²⁰ interpretuje i možné příčiny tohoto vstřícného přístupu. Vidí je v multikulturním charakteru německé společnosti.

redaktor

Jedním z důvodů, proč jsou Němci tak otevření, je, že jsou na etnickou pestrost zvyklí. Každý pátý obyvatel země má totiž kořeny někde jinde. Muslimů z Blízkého východu žijí v zemi téměř 4 miliony. Třeba Amin se do Mnichova přestěhoval před 10 lety z Tuniska. Pracuje jako překladatel pro arabské klienty německých nemocnic.

Amin, obyvatel Mnichova

Jsem šťastný, že Evropa otevřela dveře a šťve mě, že to neudělaly také bohaté arabské země.

Uprchlíci jako potenciální přínos pro společnost

Z předchozích jsme vyčlenili jeden specifický příspěvek²¹, jehož cílem bylo dekonstruovat „mýty“ (resp. mylné představy a předsudky) o uprchlících. Z hlediska formátu se jednalo o komentář redaktora přímo ve studiu (k tématu se nevázala žádná reportáž). Jako zdroj informací byl explicitně označen německý deník Bild²², nicméně redaktor tyto údaje přizpůsobil českému kontextu. Mezi vyvrácené předsudky patřila tvrzení o vysoké kriminalitě uprchlíků či o jejich snaze zneužívat evropský sociální systém. V souvislosti s otázkou potenciálního začleňování uprchlíků na trh práce redaktor poznamenal, že uprchlíci mohou být pro Českou republiku **ekonomickým přínosem**. V tomto kontextu tedy uprchlíci nebyli představováni pouze jako příjemci pomoci, ale i jako budoucí **aktivní součást společnosti**.

Uprchlíká krize pod kontrolou státní správy

Tento rámec se uplatňuje u větší části příspěvků, které se zabývají přítomností uprchlíků na území České republiky. Příspěvky daného typu obvykle referují o zadržování uprchlíků či jejich propouštění z detenčních zařízení, budování nových ubytovacích kapacit, případně o přístupu českých úřadů (zejména co se týče zacházení se zadrženými uprchlíky).

Příspěvky jsou charakteristické důrazem na **věcnost** a určitou **strohost**. Vesměs diváky informují o vývoji situace na území ČR, aktuálním postupu policie a státní správy či o zvažovaných opatřeních („*Obavy, které v týdnu hýbaly českou společností kvůli strachu z uprchlíků, se ukázaly jako zbytečné. 120. Tolik běženců zadrželi policisté za právě uplynulý víkend.*“²³ „*Počet v Česku zadržených migrantů se za týden zvýšil na 372. Připraven už je krizový plán i na masivní jednorázový záchyt.*“²⁴). Zprávy, které jsou koncipovány tímto způsobem, vzbuzují dojem, že **úřady** jednají kompetentně a **udržují situaci pod kontrolou**. Redakce s informacemi z oficiálních zdrojů často pracuje v podstatě nekriticky.

²⁰ Příspěvek č. 77 „Do Mnichova míří další tisíce uprchlíků“

²¹ Příspěvek č. 15 „Sedm mýtů o uprchlících“

²² Pro doplnění: dle mezinárodního výzkumu EJO (European Journalism Observatory) kladl bulvární deník Bild v průběhu září 2015 poměrně velký důraz na humanitární rovinu uprchlické krize. Nicméně již na začátku října se měl vrátit ke své tradiční „protiuprchlické“ rétorice (viz <http://cz.ejo-online.eu/3548/etika-a-kvalita-zurnalistiky/vyzkum-jak-evropske-noviny-psaly-o-uprchlicke-krizi>)

²³ Příspěvek č. 27 „Během víkendu zadržela policie 120 běženců.“

²⁴ Příspěvek č. 16 „Obrovská vlna migrantů podle ministra nedorazí“

²⁵Michaela ŠMÍDOVÁ, redaktorka

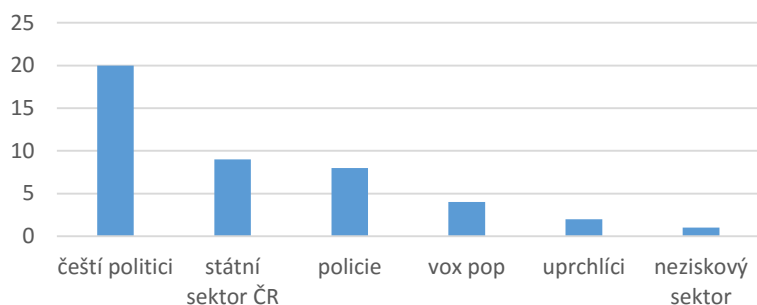
Podle Milana Chovance se právě kvůli zadržování ilegálních migrantů podle zákona většina běženců teď Česku raději vyhne. O azyl tu od začátku roku požádalo jen 60 Syřanů.

Milan CHOVANEC, ministr vnitra /ČSSD/

To, že nejsme cílovou zemí a že jsme i tranzitní zemí, která není oblíbená, to je díky práci policistů. Já bych jí chtěl poděkovat. Dodržujeme evropská práva, dodržujeme standardy a migranti velice dobře ví, že přes Českou republiku, pokud prochází, jsou nelegální migranti. Budou zadrženi.

Uprchlíci zde vystupují jako pasivní objekt striktních úředních postupů, jejich vlastní vyjádření jsou zařazována minimálně. Mezi mluvčími převažují čeští politici (zpravidla jde o ministra vnitra M. Chovance), zástupci státní správy a policie.

Graf 9: „Uprchlíká krize pod kontrolou státní správy“ – mluvčí

Ohrožení a bezpečnost

Příspěvky, které by uprchlíky prezentovaly primárně jako **bezpečnostní riziko**, resp. **ohrožení místního obyvatelstva**, se ve sledovaném období objevovaly sporadicky. Zaznamenali jsme de facto pouze tři zprávy, kterým daný rámec dominuje. Vždy se však jedná o příspěvky, jejichž hlavním cílem je zmapovat společenské nálady obyvatel českých obcí, v jejichž blízkosti má vzniknout ubytovací zařízení pro uprchlíky. Pro formování mediálního obrazu krize v českém kontextu jsou proto poměrně důležité.

Oslovení respondenti z řad veřejnosti se zpravidla ke zřizování táborů staví odmítavě a vyjadřují (spíše nekonkrétní) strach z přítomnosti uprchlíků. Zpravodajské výstupy zahrnuté do tohoto rámce takto formulované obavy nerelativizují, a pohled místních tím de facto přejímají. Uprchlíci jsou tudíž vylíčení jako vážná, ale nezpochybnitelná hrozba, kterou mohou zmírnit bezpečnostní opatření, která garantují političtí představitelé (zejména komunální politici).

²⁶Ondřej POŽÁR, redaktor

Tyto záběry uprchlíků z tamního nádraží jsou teď noční můrou lidí z Břeclavi. Na okraji města totiž hasiči postavili stany pro 3 stovky cizinců. Rozhodnutí ministerstva vnitra se však nezamlouvá Břeclavanům ani jejich starostovi.

osoba

²⁵ Příspěvek č. 62 „Premiér Sobotka navštívil uprchlický tábor“

²⁶ Příspěvek č. 43 „Břeclav se bojí nového tábora pro uprchlíky“

Já mám strach o moji dcerku akorát, o nic jiného. Jako když přijde jeden vlak, tam je 200 lidí, tam je kapacita 300 lidí, a dalších 5 vlaků, co bude?

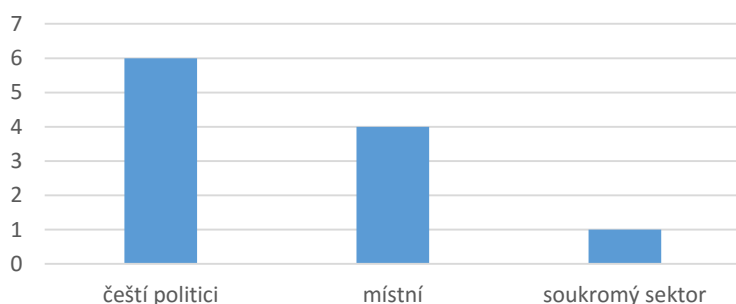
osoba

Nejde o mě, ale mám tam prostě 2 děti, jo, jeden chodí prostě do školky, do školy a tedy chci, aby se ty děcka tady prostě svobodně jakože a bez, bez starosti jak kdyby pohybovaly, že se jim prostě něco může stát.

Pavel DOMINIK, starosta Břeclavi /Pro region/

Mně se to prostě nelíbí a máme s tím problém, nicméně to je tak asi všechno, co s tím můžeme, můžeme udělat.

Graf 10: „Ohrožení a bezpečnost“ – mluvčí²⁷

Občanské spory

Ve sledovaném období zpravodajství v souvislosti s uprchlickou netematizovalo občanský aktivismus (protesty, demonstrace apod.) na území České republiky. Informovalo pouze o situaci v německém Heidenau, kde docházelo ke střetům mezi odpůrci a příznivci uprchlíků, a především k útokům na uprchlické ubytovny. Příspěvky dění interpretovaly spíše jako **konflikt mezi nepřátelými stranami** než jako jednostrannou agresi namířenou proti přítomným uprchlíkům („*Před branami střediska se strhává další bitka mezi zastánci a odpůrci německé imigrační politiky. Jejich řádění zastavují až policisté a slzný plyn*“²⁸, „*Německá policie už má od kontrolou situaci ve městě Heidenau kousek od českých hranic. Několik dní tam docházelo k potyčkám mezi extremisty a uprchlíky.*“²⁹). To samozřejmě neznamená, že by příspěvky zastíraly, že uprchlíci jsou obětí útoků, na tuto stránku věci pouze nekladly důraz. Celý konflikt byl navíc nahlížen jako nelegitimní, za „extremisty“ byly označeny obě strany, tedy nejen odpůrci, ale i příznivci uprchlíků.

Nesnášenlivost Evropanů

Výjimkou byla krátká čtená zpráva, v jejímž centru je oznámení o útoku na ubytovnu v okolí Hannoveru.

²⁷ „Soukromý sektor“ v daném případě znamená osobu pracující na stavbě ubytovacího zařízení, která sděluje pouze věcné informace.

²⁸ Příspěvek č. 2 „Násilné protesty proti migrantům“

²⁹ Příspěvek č. 5 „Policie už má situaci ve městě pod kontrolou“

³⁰redaktor

Neznámí žháři zaútočili na ubytovnu pro uprchlíky nedaleko Hannoveru. Do bytu, kde žije žena ze Zimbabwe se třemi dětmi, hodili v noci zápalnou láhev. Nikomu se naštěstí nic nestalo, žena i s dětmi spala ve vedlejší místnosti. Je to už třetí žhářský útok na centra pro běžence, ke kterému v Německu od začátku týdne došlo.

Na násilný incident se dále soustředí příspěvek, který líčí situaci, kdy kameramanka maďarské televize napadla okolo běžící uprchlíky. V tomto případě je chování novinářky jednoznačně nahlíženo jako **neomluvitelná** (xenofobně motivovaná) **agrese vůči uprchlíkům**.

³¹Ema KLEMENTOVÁ, reportérka TV Nova

Dobrá večer. Záběry, které nepochopitelně kruté a agresivní chování novinářky zachycují, vzbuzují bouřlivé reakce především na sociálních sítích. Vznikají dokonce stránky, které chování novinářky odsuzují. Například ke stránce, která je, se nazvala Zed' hanby Petry Lászlóové, se přidalo už na 20 tisíc lidí. Pod videi se hromadí tisíce komentářů a reagují lidé z celého světa a odsuzují chování novinářky a nešetří vulgárními a nenávisnými slovy. Chování Lászlóové neakceptoval ani její zaměstnavatel, kterým byla televize spřátelená s extrémní pravicovou stranou a okamžitě s ní rozvázala pracovní poměr. Na video se teď podívejte sami. Zoufalý otec s dítětem v náručí se vytrhne ze sevření policisty, pak zakopává o nastavenou nohu novinářky a padá k zemi.

Tragédie

Za zvláštní kategorii lze pokládat zprávy, které informují o tragických událostech, resp. o smrti uprchlíků v průběhu jejich cesty do cílových zemí. Zpravodajství stručně referovalo např. o uprchlících, kteří zahynuli u břehů Libye, nejintenzivněji se však zaměřilo na nález mrtvých těl v chladírenském voze na rakouské dálnici (celkem 6 příspěvků). Jedna rozsáhlejší reportáž pak byla věnována smrti syrského chlapce Aylana.

Příspěvky zpracovávající události v Rakousku dopodrobna sledovaly průběh policejního vyšetřování a tematizovaly problematiku boje proti převaděčským gangům. Zároveň obsahovaly **barvitý, výrazně emočně laděný, popis utrpení**, kterým si uprchlíci před svou smrtí pravděpodobně procházeli („*Ve smrtelných křečích se dusily vedle mužů také matky s malými dětmi*“³²). Reportáže dokreslovala dramatická či naopak melancholická instrumentální hudba, případně sugestivní titulky bulvárního charakteru („*dotávka smrti*“, „*zápach smrti ve vzduchu*“³³). Celá jedna reportáž byla věnována rekonstrukci průběhu neštěstí, a to včetně počítačové animace znázorňující uprchlíky namačkané v dodávce (využity byly také starší záběry³⁴ ze simulace, při které si dobrovolníci zkoušeli, v jakých podmínkách uprchlíci cestují).

³⁵Martin ŠNAJDR, redaktor

Bytelné zavírání, žádné průduchy a několik vrstev silného plechu, aby do chladícího vozu nepronikalo teplo. Tak vypadá auto, do kterého nastoupily desítky uprchlíků včetně čtyř dětí. Otevřít nákladový prostor jde jen zvenku. Na dveřích nejsou žádné kliky nebo úchyty. Člověk, pokud tedy zůstane v takovémto voze, nemá šanci se bez pomoci dostat ven. Na přibližně dvanácti metrech čtverečních musel takový počet uprchlíků stát namačkaných těsně vedle sebe. Nebyla možnost si sednout, nebo dokonce lehnout. Abychom vytvořili autentické prostředí, jak

³⁰ Příspěvek č. 19 „Německo hlásí další žhářský útok proti uprchlíkům“

³¹ Příspěvek č. 81 „Nepochopitelná agresivita kameramanky“

³² Příspěvek č. 17 „Mezi 71 mrtvými v nákladáku byly i čtyři děti“

³³ Příspěvek č. 13 „Desítky mrtvých uprchlíků kousek od českých hranic“

³⁴ Datované 22. 8. 2015

³⁵ Příspěvek č. 22 „Podezřelí ze smrti 71 uprchlíků jsou ve vazbě (2)“

pravděpodobně uprchlíci cestovali, tak zhasneme i světlo na kameře a musím říct, že není mi to zrovna příjemné, a to nejsem žádný klaustrofobik, navíc pokud by tady se mnou jelo třeba ještě dalších zhruba sedmdesát lidí.

Zpráva o Aylanovi, který utonul při cestě z Turecka na řecký ostrov Kos, cílila na emoce diváků nejvýrazněji ze všech uvedených příspěvků. Redakční komentář byl doprovázen (mediálně známou) fotografií jeho mrtvého těla na pláži a dalšími záběry z místa neštěstí. Sekvence zachycující tělo chlapce byla na obrazovce přítomna souvisle více než půl minuty.

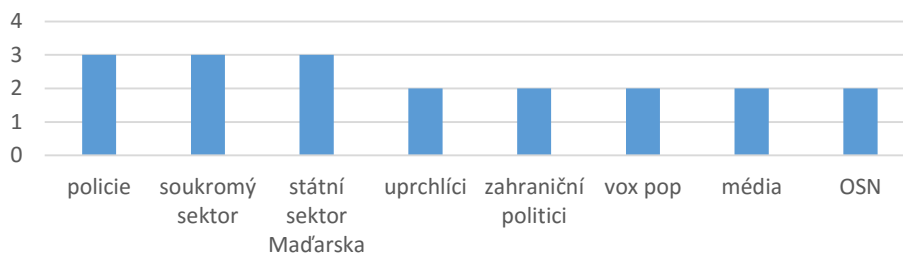
³⁶Karla MRÁČKOVÁ, redaktorka

Svět viděl během uprchlické krize už stovky záběrů migrantů na jejich strastiplné cestě za bezpečím. Dosud si ale nikdo zřejmě neuvědomoval, v jakém ohrožení skutečně jsou. Až fotka tělíčka tříletého Aylana otřásla světem. Malý chlapec se stal srdcervoucím symbolem migrační krize, která zachvátila celou Evropu. Se svou rodinou se Aylan vydal na strastiplnou cestu do Evropy za bezpečím. Z domova ho vyhnala válka v Sýrii. Poté, co Sýřané vypluli z Turecka na řecký ostrov Kos, se jejich člun převrátil. Kromě malého Aylana se utopil také jeho pětiletý bratr Galip a Rehan, matka obou chlapců.

Tato tragická událost byla interpretována jako přelom („*Už dříve se ze snímků dětí, které trpěly v kritických okamžicích lidstva, staly milníky.*“), přičemž byla uvedena do kontextu historického dění, jakým byla válka ve Vietnamu či holocaust (v závěru příspěvku byly zařazeny fotografie popálené vietnamské dívky a vzdávajícího se židovského chlapce ve varšavském ghettu).

Konkrétní širší politický kontext (např. informace o zvažovaných opatřeních) však příspěvky reflektovaly pouze okrajově. Prostor k vyjádření dostávali zejména zástupci policie, státní správy a soukromého sektoru.³⁷ Z politiků byli mezi mluvčími výhradně politici zahraniční. Čeští politici se k tématu nevyjádřili vůbec.³⁸ Primárně jako politickou záležitost události zpracoval jediný z příspěvků, dle kterého tragédie na rakouské dálnici vyprovokovala „politickou krizi“ („*Hromadný hrob uprchlíků v nákladním autě odstartoval evropskou politickou krizi*“³⁹). Přes dalekosáhlý příslib v úvodu se však zpráva týkala pouze kritiky Evropské unie ze strany Maďarska, a to kvůli nedostatečné pozornosti, kterou EU údajně věnuje tzv. balkánské cestě.

Graf 11: „Tragédie“ – mluvčí

³⁶ Příspěvek č. 47 „Fotka mrtvého chlapce na pláži šokovala svět“

³⁷ Soukromý sektor byl osloven proto, že dodávka, ve které byla nalezena těla obětí na rakouské dálnici, původně patřila společnosti Hyza (která je součástí koncernu Agrofert). Z tohoto faktu se ale zprávy nepokoušely nijak těžít.

³⁸ Výroky českých politiků, které se nějakým způsobem vztahovaly k smrti uprchlíků, byly obecně nepočtené a nacházely se pouze v příspěvcích, které byly rámovány jiným způsobem než jako „tragédie“.

³⁹ Příspěvek č. 23 „Smrt desítek běženců vyvolala politickou krizi“

Rámování politické agendy

Příspěvky, které se dotýkají především politických souvislostí uprchlické krize (politická jednání, rozhodnutí, stanoviska atd.), užívají k uchopení tématu v podstatě čtyři rámce, které jsme pojmenovali jako „Vstřícné vs. odmítající země“, „ČR vs. EU“, „Mezinárodní spolupráce“ a „Konflikt na domácí politické scéně/populismus“.

První tři jmenované rámce se vztahují k tomu, jakým způsobem byli diváci informováni o řešení uprchlické krize na úrovni Evropské unie. Zprávy věnují poměrně rozsáhlou pozornost napětí mezi státy V4 (kam patří i Česká republika) a evropskými institucemi. Poměrně detailně přitom mapují zejména spor o tzv. uprchlické kvóty. Toto téma explicitně zmiňuje 14 příspěvků, z čehož v 5 případech se jedná o téma hlavní.

Příspěvky rámované jako „Vstřícné vs. odmítající země“ akcentují **perspektivu západních zemí**, které kritizují Českou republiku a ostatní státy V4 za jejich přístup k přerozdělování uprchlíků na území EU („*Zahraniční politici jsou z výsledků včerejšího setkání visegrádské skupiny vesměs zklamaní. Podle nich se uprchlická krize vyřeší, až ve chvíli, kdy se o běžence podělí všechny členské státy Evropské Unie.*“⁴⁰). Zprávy tohoto typu zprostředkovávají argumenty západních politiků a představitelů EU. K nim až posléze vztahují reakce politiků českých („*Ani připomenutí tohoto historického okamžiku⁴¹ na půdě Evropské komise však dlouhodobý postoj české vlády nezměnilo a zajedno je s ní i většina opozice.*“⁴²). Pokud příspěvky neřeší přímo kvóty, tematizují rozdíly mezi „západními“ (především Německo) a „východními“ (V4) zeměmi na obecné rovině. Západním státům i jejich obyvatelstvu prisuzují vstřícnost a ochotu uprchlíky přijímat, východním naopak odmítání a hostilní přístup.

⁴³Matěj SVITÁK, redaktor

Reagují skutečně rozdílně. Na jedné straně je skupina západoevropských zemí, v čele s Německem. Ti říkají, že ta krize je především humanitární a jsou připraveni přijmout všechny uprchlíky, kteří pomoc potřebují. Jedním dechem ale dodávají, že azyl nebudou udělovat těm, kterým doma nejde o život, především migrantům ze západního Balkánu. Na druhé straně jsou země střední a východní Evropy. O jejich pozici vás budeme informovat v následujících minutách. Solidaritu s uprchlíky projevují nejen západoevropští státníci, ale také široká veřejnost. Například právě teď se v Paříži koná velké shromáždění na podporu uprchlíků. Na další projevy solidarity s uprchlíky se už pojd'te podívat v reportáži.

Mezi mluvčími tak převažují zahraniční politici (nejčastěji představitelé EU). Tuzemští dostávají také nezanedbatelný prostor, i když spíše ve druhém plánu.

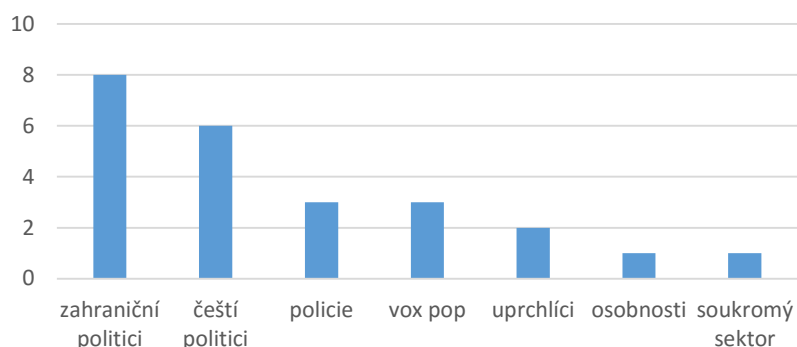
⁴⁰ Příspěvek č. 59 „Zklamání z výsledků jednání Visegrádské 4“

⁴¹ Myšlena emigrace z Československa po roce 1968. Tu ve svém projevu zmiňoval předseda Evropské komise Juncker.

⁴² Příspěvek č. 79 „Nové kvóty na rozdělení dalších běženců“

⁴³ Příspěvek č. 56 „Vlna solidarity v západní Evropě“

Graf 12: „Vstřícné vs. odmítající země“ – mluvčí

Téma je ale zpravodajstvím reflektováno i z druhé strany, a to v příspěvcích, které jsme zařadili do rámce „ČR vs. EU“. Ty divákům přináší **pohled české politické reprezentace** na spory České republiky (potažmo V4) s Evropskou unií v otázce uprchlických kvót.

⁴⁴Michaela ŠMÍDOVÁ, reportérka TV Nova

Já ještě dodám, že právě kvůli uprchlické krizi svolává sem do Prahy na pátek premiér speciální summit Visegrádské čtyřky. A to proto, že chce se domluvit na společném postupu těchto zemí, a to i, jak už zaznělo, kvůli stále častější kritice západních zemí, pokud jde o náš postoj ke kvótám. Pojdte si teď vyjádření premiéra poslechnout.

Bohuslav SOBOTKA, premiér /ČSSD/

Předpokládám také, že na tom summitu bychom si měli potvrdit odmítavé stanovisko, které máme v rámci V4 vůči kvótám. Já musím říci, že negativně vnímám ty současné hlasy, které se objevují v Evropské unii a které mají snahu spojovat například kvóty s kohezní politikou nebo s poskytováním prostředků z evropských fondů.

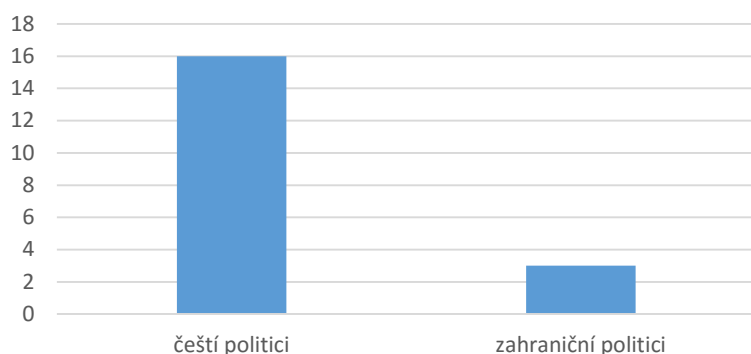
Nutno dodat, že příspěvky tematizují i jiné návrhy na řešení krize, než jsou uprchlické kvóty, zejména možnosti ukončení válečných konfliktů, pomoc v zemích původu (příp. v uprchlických táborech na blízkém východě), boj proti převaděčským gangům apod. Ty jsou ale obvykle zmiňovány pouze jako alternativa ke kvótám, resp. jako součást argumentace proti zavedení přerozdělovacího mechanismu.

Vyznění příspěvků je přitom dáno nejen výběrem mluvčích, ale i typy dotazů, které redakce v těchto případech pokládá („*Pane premiére, vy jste se dnes velice razantně vyjádřil o té současné situaci. Příklad jste ji k chaosu. Nemáte pocit, že Evropská unie zaspala a že už je pozdě na to, aby se ta imigrační krize vyřešila nebo zbrzdila?*“⁴⁵). Jak je patrné z grafu 13, tyto zprávy pracují pouze s výroky politiků, přičemž výrazně převládají vyjádření politiků tuzemských, především premiéra Sobotky.

⁴⁴ Příspěvek č. 33 „Prezident jednal s premiérem a ministrem vnitra“

⁴⁵ Příspěvek č. 52 „Uprchlická krize: jednání premiérů Visegrádské 4“

Graf 13: „ČR vs. EU“ – mluvčí

Na „konstruktivní“ aspekty mezinárodních jednání, tedy na **hledání společných řešení** (např. „Bohuslav Sobotka dnes v Bělehradu tady mluvil o tom, jak je skutečně důležité, aby celá Evropa zvládla to řešení té migrantské krize společně“⁴⁶) kladla důraz menší část zpráv. Tyto příspěvky, zahrnuté v kategorii „Mezinárodní spolupráce“, zmiňují různorodá opatření projednáváná na celoevropské úrovni („Jednotná azylová politika, vytvoření seznamu zemí, jejichž obyvatelé mají nárok na azyl nebo zajištění základních potřeb pro uprchlíky. To jsou výsledky včerejšího jednání německé kancléřky Merkelové a francouzského prezidenta Hollanda v Berlíně.“⁴⁷).

Graf 14: „Mezinárodní spolupráce“ – mluvčí

Všechny výše uvedené rámce konstruují českou politickou scénu jako de facto homogenní. Diváci mohou dojít k závěru, že domácí politici v zásadních otázkách týkajících se uprchlické krize zastávají napříč politickým spektrem v podstatě totožné postoje. Výjimku tvoří jediné zařazení výroku K. Schwarzenberga v příspěvku zabývajícím se kvótami, dle kterého mohou být uprchlíci pro Českou republiku přínosní („Jsem přesvědčen o tom, že noví přistěhovalci, pokud vůbec se chtějí u nás usadit, budou přínos pro naši zemi“⁴⁸).

Jako **vnitropoliticky konfliktní** (rámec „Konflikt na domácí politické scéně/populismus“) provozovatel prezentoval pouze vybraná specifická témata, a to návrh A. Babiše na uzavření schengenského prostoru, a především pak vznik iniciativy Proti imigraci bývalého prezidenta V. Klause. Příspěvky tyto názory a aktivity líčí jako **kontroverzní a kritizované** ze strany ostatních politiků, příp. odborníků, jakožto projev populismu. Zmiňované iniciativě (jejíž

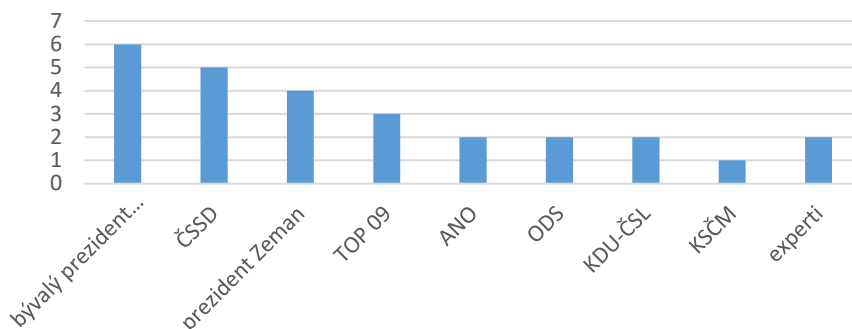
⁴⁶ Příspěvek č. 37 „Česko nabízí Srbsku pomoc s uprchlíky“

⁴⁷ Příspěvek č. 6 „Německo a Francie chtějí jednotnou azylovou politiku“

⁴⁸ Příspěvek č. 79 „Nové kvóty na rozdělení dalších běženců“

součástí je také petice) redakce neupírá společenský ohlas, uvádí ale zároveň skutečnosti, které její význam snižují („Do dnešního odpoledne podpořilo na internetu výzvu Václava Klause Proti imigraci přes 25 tisíc lidí, mezi nimi i spousta vtípalů. Petici podepsala třeba Červená Karkulka.“⁴⁹).

Graf 15: „Konflikt na domácí politické scéně“ – mluvčí

Uprchlíká krize jako druhotné téma + související agenda

Do analýzy byly zahrnuty také příspěvky, které se v prvním plánu věnovaly jiným tématům, než je uprchlická krize. Zjistili jsme, že se problematika uprchlické krize do zpracování další agendy prakticky nepromítala. Diskuse dopadů uprchlické krize na další oblasti společenského života se v ostatních zprávách omezila na dvě zmínky v příspěvcích o cestovních ruchu. Ty se týkaly možného vlivu uprchlické krize na volbu destinace.

Dále se ve zpravodajství pravidelně objevovaly příspěvky referující o aktivitách tzv. Islámského státu a boji proti němu (zejména v souvislosti se zapojením Ruska do probíhajícího konfliktu). Tyto zprávy však zpravidla o uprchlické krizi ani v náznaku nehovoří, resp. reflektované mimoevropské dění je divákům představováno izolovaně od svých důsledků. Zmínku o uprchlících jsme našli pouze v jediném případě („V syrské občanské válce za čtyři roky padlo 220 tisíc lidí a 7 milionů uprchlíků, což je třetina země, opustilo své domovy“⁵⁰). Zprávy primárně tematizující možné teroristické hrozby pak byly ve vysílání zcela minoritní⁵¹.

Střepiny

Publicistický pořad Střepiny vysílá provozovatel každou neděli ve večerních hodinách. Do sledovaného období tak spadala tři vydání. Páteří pořadu jsou rozsáhlejší reportážní příspěvky, které zpravidla reflektují aktuální politické a společenské dění. Reportáže zpracovávající téma uprchlické krize (příp. navazující agendu) byly zařazeny do všech monitorovaných dílů, přičemž 30. srpna a 6. září byly odvysílány hned dva takové příspěvky. Uprchlíká problematika také každé z vydání otvírala. Není tedy pochyb, že uprchlická krize byla ve sledovaném období prioritním tématem pořadu.

⁴⁹ Příspěvek č. 57 „Václav Klaus založil iniciativu Proti migraci“

⁵⁰ Příspěvek č. 68 „Rusko se zřejmě vložilo do konfliktu v Sýrii“

⁵¹ Krátká čtená zpráva o obvinění střelce z francouzského vlaku (příspěvek č. 12 „Střelec z vlaku se na útok dobře připravil“) a selfpromo portálu TN.cz (příspěvek č. 98).

Tabulka 7: Vydání pořadu Střepiny ve sledovaném období

Datum	Čas vysílání	Obsah
30. 8. 2015	22:27:47	Kam s uprchlíky; Strastiplné a riskantní putování běženců; Šílený stát; Příběh Nataschy Kampusch; Prodej havířských bytů; 60 vteřin
6. 9. 2015	22:33:47	Uprchlická krize a dětské osudy; Uprchlická krize rozděluje Evropu; Šílený stát; Šluknovský výběžek po čtyřech letech; Prezidentova návštěva Číny; 60 vteřin
13. 9. 2015	22:38:55	Příběhy tří uprchlíků; Šokující odhalení vraha z Kmetiněvsí; Šílený stát; Královna Alžběta II.; Příběh Michala Velíška; Pražská radnice chce vyhláškou zakázat volný pohyb psů; 60 vteřin

Obdobně jako v případě zpravodajství jsme i zde jednotlivé reportáže zařadili do tematických kategorií a určili rámce, se kterými příspěvky pracují. Vzhledem k tomu, že publicistické reportáže mají delší stopáž a jsou komplexnější než standardní zpravodajské příspěvky, disponují dostatečným prostorem k tomu, aby téma zasadily do více různých rámců. Každá z analyzovaných reportáží užívala dva hlavní rámce, které se zpravidla vzájemně podporovaly a posilovaly.

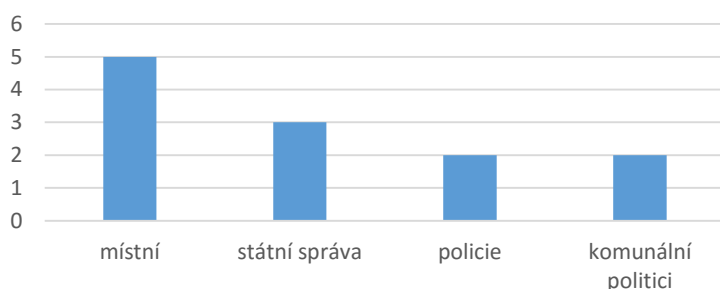
Tabulka 8: Střepiny – témata a rámce příspěvků

Název reportáže	Stopáž	Téma	Rámce
Kam s uprchlíky	00:05:36	Přítomnost uprchlíků v ČR – detenční zařízení	Uprchlická krize pod kontrolou státní správy Masa uprchlíků („přiliv“)
Strastiplné a riskantní putování běženců	00:05:16	Migrace Evropou – problémy uprchlíků na cestě	Humanitární rozměr Solidarita
Uprchlická krize a dětské osudy	00:05:30	Migrace Evropou – příběhy uprchlíků	Osobní rozměr Humanitární rozměr
Uprchlická krize rozděluje Evropu	00:05:53	Reakce společnosti na uprchlickou krizi	Vstřícné vs. odmítající země Nesnášenlivost Evropanů
Příběhy tří uprchlíků	00:05:44	Integrace cizinců v ČR – příběhy uprchlíků	Osobní rozměr Přínos pro společnost

Střepiny ze dne 30. srpna 2015

Vydání obsahovalo dvě reportáže věnované uprchlické krizi: „Kam s uprchlíky“ a „Strastiplné a riskantní putování běženců“. První z nich tematizovala plány na zbudování detenčních zařízení v České republice. Příspěvek mapuje objekty, které by mohly jako uprchlická centra potenciálně sloužit, zprostředkovává vyjádření relevantních úřadů, policie, starostů příslušných obcí a především také místních obyvatel.

Graf 16: Reportáž „Kam s uprchlíky“ – mluvčí

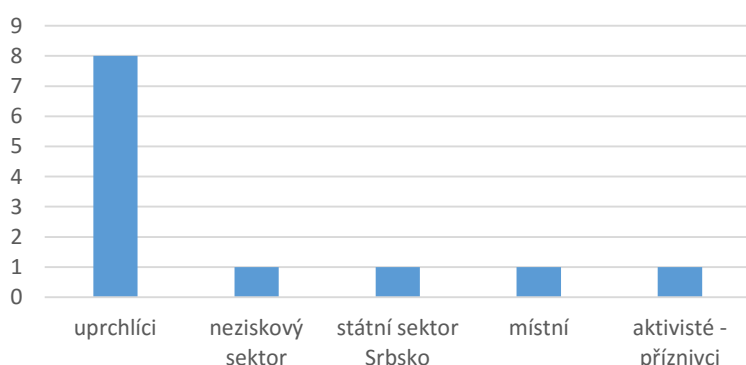

Vyjádření komunálních politiků a obyvatel lokalit, kde by mohla detenční zařízení vzniknout, jsou spíše odmítavá. V tomto případě zapadají do celkového vyznění reportáže, která uprchlíky líčí především jako administrativní zátěž („*I když jsou běženci denně houfně posíláni pryč z Česka, kapacita stávajících zařízení nestačí*“) a potenciální nepříjemnost, resp. snížení životního komfortu pro „dotčené“ („*I když je okolí Žihle díky lesům a čistému vzduchu vyhlášeným místem škol v přírodě, třeba oblíbené středisko Sklárný je od Bálkové vzdálené asi jen 2 kilometry, věří, že problémy nebudou.*“). Reportáž se primárně soustředí na nabízená řešení a úřední postup, přičemž však zároveň opakovaně odkazuje na konkrétní (vysoké) počty přicházejících uprchlíků, tedy na masový rozměr migrace, který se dotýká i České republiky.

Naproti tomu druhá z reportáží („*Strastiplné a riskantní putování běženců*“) klade důraz na humanitární rozměr migrace a nahlíží situaci z pohledu samotných uprchlíků („*Co asi museli doma zažívat, když na vachrlatých lodkách nebo v přečpaných autech riskují životy svých dětí?*“). V tomto kontextu se zmiňuje i o příčině uprchlictví – válkách. Příspěvek přitom začíná připomenutím tragické události na rakouské dálnici, kde v chladírenském voze zemřelo 71 uprchlíků.

Reportáž staví především na výpovědích samotných uprchlíků, kteří ve svých výrocích líčí osobní zkušenosti z cesty. Tematizuje také pomoc uprchlíkům, a zejména pak projevy solidarity, resp. vřelé přijetí uprchlíků ze strany Rakušanů („*Vídeňáků ochotných ubytovat uprchlíka u sebe doma se za půlrok našly stovky*“).

Graf 17: Reportáž „Strastiplné a riskantní putování běženců“ – mluvčí

Střepiny ze dne 6. září 2015

Humanitárně laděná je i první z reportáží odvysílaných 6. září („Uprchlíká krize a dětské osudy“). I v tomto případě je příspěvek uvozen zmínkou o tragédii, konkrétně o smrti syrského chlapce Aylana, který utonul na cestě z Turecka. S odkazem na tuto událost pak moderátorka avizuje zprostředkování příběhů „*těch nejzranitelnějších, tedy dětských běženců*“. Reportáž byla natočena na budapešťském nádraží Keleti. Zaměřuje se na sbírání zkušeností uprchlických dětí a dodává tak tématu osobní rozměr. Uprchlíci jsou v této reportáži také jedinými mluvčími (celkem 5 zařazených výroků). Redakční výpovědi užívají emočně zabarvený jazyk apelující na soucit („*Při pohledu na bezprizorní batole nám zatrne.*“) a zároveň zdůrazňují pozitivní vlastnosti a kompetence oslovených uprchlíků („*Jeho o tři roky starší sestře Zaře, která je samý úsměv a bystrý pohled, byste asi těžko hádali, že je s celou rodinou na cestě přes 40 dnů*“, „*To, co mi vzdělaný Zahid říká vybranou angličtinou, skandují desítky uprchlíků už od rána.*“).

Reportáž „Uprchlíká krize rozděluje Evropu“ se soustředí na odlišnosti v přístupu k uprchlíkům v jednotlivých evropských zemích. Kritizuje přitom odmítající až xenofobní postoje, které přisuzuje většině české a maďarské společnosti. Vyznění celého příspěvku je nejjasněji shrnuto v jeho úplném závěru: „*Jaká cesta je tedy ta správná? Pomáhat nebo vyhánět? Je vidět, že i v Evropě bez hranic platí pravidlo, jiný kraj, jiný mrav. Možná bychom si ale měli uvědomit jednu zřejmě tu nejdůležitější věc, která nás všechny spojuje, že všichni jsme lidé*“.

Příspěvek je naplněn pozitivními i odstrašujícími příklady chování místní populace a úřadů následujících zemí: Česká republika, Německo, Rakousko, Francie, Maďarsko, Island, Řecko a Itálie. Česká republika je přitom charakterizována jako silně nepřátelská až krutá. Na příslušný redakční komentář navazují výroky obyvatel, které tento nepřátelský přístup dokládají. Zde vidíme, jak podstatné je zarámování odvysílaných výpovědí. Obdobné výroky, zařazené např. v předchozím vydání do reportáže „Kam s uprchlíky“, jsou prezentovány jako legitimní projev obav. Nyní naopak slouží jako ilustrace příznaků xenofobie.

Michaela URBANOVÁ, redaktorka

Tyto děti se rozhodly věnovat uprchlíkům své hračky. Přestože chodí teprve do mateřské školy, chtějí pomoci. Rádi bychom vám je ukázali, ale nemůžeme. Co kdyby se jim na základě toho třeba někdo posmíval nebo jim chtěl dokonce ublížit. Přitažené za vlasy? Ne, taková je realita. Právě Česká republika už i ve světě získala pověst země plné nenávisti, země, která uprchlíky cejchuje fixem, země, kde podle velké části obyvatel nemají uprchlíci své místo.

osoba

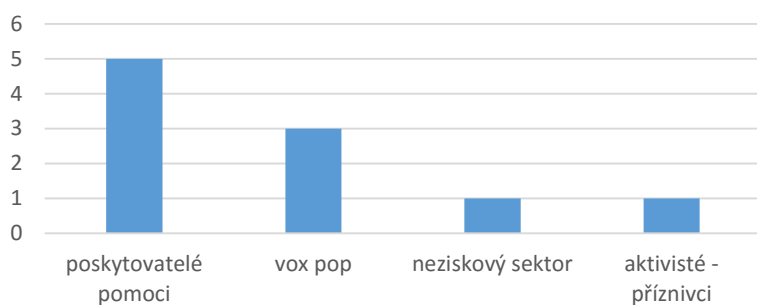
Si myslím, že už toho je moc jako, že teďka utečou všechny tam, tam nikdo nebude a tady se z toho zblázníme a na naše vlastní děti tady nejsou peníze.

osoba

Nejsou přizpůsobiví, nedokážou s náma jednat jako s normálníma lidma.

Přestože reportáž zařazujeme do rámce „vstřícné vs. odmítající země“, je nutné doplnit, že na rozdíl od stejně klasifikovaných zpravodajských reportáží nejsou v tomto případě předmětem pozornosti politická rozhodnutí či navrhovaná opatření, jako např. uprchlické kvóty. Politici, ať domácí či zahraniční, v reportáži vůbec nehovoří. Mezi mluvčími převažují lidé poskytující uprchlíkům hmotnou pomoc.

Graf 18: Reportáž „Uprchlická krize rozděluje Evropu“ – mluvčí

Vykreslení přístupu jednotlivých zemí také není zcela černobílé. V souvislosti s atmosférou v České republice reportáž uvádí mimo jiné příklad sociálního centra Klinika, které zorganizovalo humanitární sbírku. Na druhé straně zmíní třeba útoky na centra pro uprchlíky v německém Heidenau („*I v Německu ale najdeme dva protipóly. Některé skupiny obyvatel záměrně zapalují azylové tábory, zejména v Heidenau*“).

Střepiny ze dne 13. září 2015

Poslední sledované vydání obsahovalo pouze jednu reportáž, která se nějakým způsobem vztahuje k otázce uprchlické krize. Ta divákům představila tři cizince žijící v České republice: Andreje (uprchl před válkou v Jugoslávii), Haniho (odešel ze Sýrie kvůli vládě B. Asada) a nejmenovanou iráckou lékařku (uprchla před válkou a útlakem). Celý příspěvek je koncipován jako rozhovor s výše uvedenými respondenty, kteří líčí své osobní zkušenosti, tedy důvody odchodu ze země původu, potíže, se kterými se museli potýkat i svůj nový život v České republice.

Výpovědi jsou redakcí zasazovány do kontextu současné uprchlické krize, především pak v souvislosti s útrapami a ohrožením, jemuž jsou uprchlíci vystaveni („*Při těchto slovech mi zatrne. Vybavuji si tváře stovek uprchlických dětí, kteří jsou teď ve stejné situaci a navzdory všem hrůzám a měsíčnímu putování se smějí a hrají si na dlažbě evropských nádraží, kde jsou konečně v bezpečí a mimo přímé ohrožení života.*“). Představení cizinci pak slouží jako příklad úspěšné integrace do české společnosti. Pracují, podnikají a jsou pro stát ekonomickým a sociálním přínosem („*Svůj vděk Čechům proměnila do práce doktorky*“).

SHRNUTÍ A ZÁVĚRY

Mediální obraz událostí spojených s uprchlickou krizí (odpovědi na položené otázky)

a) prostor věnovaný uprchlické krizi

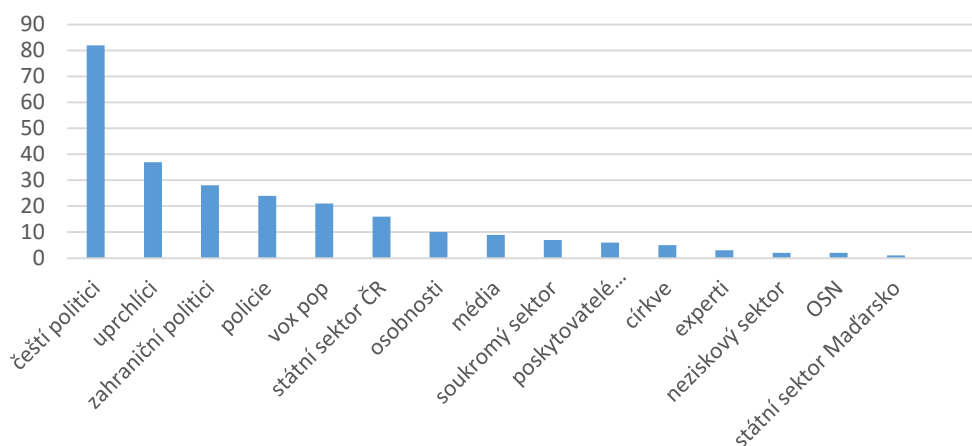
Ve zpravodajské relaci Televizní noviny věnoval provozovatel hodnocené problematice přibližně 20 % vysílacího času. K tématu se vyjadřovala všechna monitorovaná vydání, přičemž v polovině případů byla otázka uprchlické krize reflektována jako první v pořadí. Když navíc zohledníme, že zpravodajství na Nově má poměrně rozsáhlou stopáž (v průměru cca 42 minut), která je kromě „seriózních“ obsahu naplněná také selfpromotion a zprávami s prvky infotainmentu, není pochyb o tom, že tématu uprchlické krize (a související agendě) byl vyčleněn skutečně rozsáhlý prostor. Obdobně tomu je i v publicistice, kdy pořad Střepiny problematiku zařazuje do každého ze sledovaných vydání, a to jako své prioritní téma.

b) zdroje

Přístup provozovatele k získávání vlastního materiálu lze označit za poměrně proaktivní. Redakce vysílala své reportéry do terénu jak v rámci České republiky, tak i v zahraničí (především Maďarsko, Německo, Rakousko). Zpravodajství přinášelo vlastní aktuální informace, 34 % příspěvků mělo charakter živých vstupů či reportáží s živým vstupem.

Výběr zdrojů však nebyl příliš pestrý. Obsah zpravodajských příspěvků se opíral zejména o oficiální vyjádření politických špiček. Výrazný prostor k vyjádření se dostal především členům vlády, konkrétně ministru vnitra M. Chovanci (16x) a premiérovi B. Sobotkovi (15x). Třetím nejčastěji citovaným českým politikem byl prezident M. Zeman (10x). Vyjádření zahraničních politiků přitom zaznívala mnohem méně často.

Graf 19: Počet výroků jednotlivých typů mluvčích v pořadu Televizní noviny

Pokud jde o stranickou strukturu oslovených českých politiků, byly do zpravodajství s největší frekvencí zařazovány výroky zástupců ČSSD (40 %), představitelé ostatních politických stran pak následovali s citelným odstupem.

Tabulka 9: Počet výroků českých politiků v pořadu Televizní noviny

Politický subjekt	Absolutní četnost	Relativní četnost
ČSSD	33	40%
ANO	12	15%
Prezident Zeman	10	12%
Bývalý prezident Klaus	6	7%
Komunální politici	6	7%
TOP 09	5	6%
ODS	4	5%
KSČM	3	4%
KDU-ČSL	3	4%
Celkem	82	100%

Zpravodajství obvykle zveřejňovalo stanoviska těch českých politiků, kteří rozhodují o konkrétní relevantní agendě, nebo jsou pověřeni zastupovat Českou republiku na mezinárodním poli. Výroky zástupců dalších parlamentních stran byly zahrnuty spíše doplňkově a většinou neměly charakter výrazně opozitního názoru. Postoje mimoparlamentních politických subjektů, které prosazují vstřícnější migrační politiku (např. Strany zelených), redakce nezjišťovala.

Z výroků zahraničních politiků pak převažovaly citace politiků německých. Opakovaně zazněly především výroky německé kancléřky A. Merkelové (5x) a předsedy Evropské komise J. Junckera (3x). Prostor k vyjádření nedostal žádný mimoevropský politik.

Tabulka 10: Počet výroků zahraničních politiků v pořadu Televizní noviny

Stát	Absolutní četnost	Relativní četnost
Německo	12	43%
Evropská unie	4	14%
Francie	3	11%
Maďarsko	2	7%
Belgie	1	4%
Chorvatsko	1	4%
Kypr	1	4%
Polsko	1	4%
Rakousko	1	4%
Slovensko	1	4%
Velká Británie	1	4%
Celkem	28	100%

Rozložení (politických) mluvčích je potřeba interpretovat v kontextu sledovaných témat a rámců, do kterých provozovatel zpravodajské příspěvky zasazoval. Výrazná preference českých politiků, resp. přímo vládních představitelů ČSSD, je do značné míry způsobena tím, že zpravodajství uprchlickou krizí v nezanedbatelné části příspěvků rámovalo jako záležitost státní správy (výroky M. Chovance). Relace také pravidelně sledovala zveřejněná stanoviska české politické reprezentace vázaná např. na průběh či výsledky mezinárodních jednání (výroky B. Sobotky). To ale neznamená, že by byly výroky českých politiků ve všech případech nutně prezentovány jako zcela nezpochybnitelné. Zpravodajství pracovalo např. také s rámcem označeným jako „Vstřícné vs. odmítající země“, kde byla akcentována zejména zahraniční

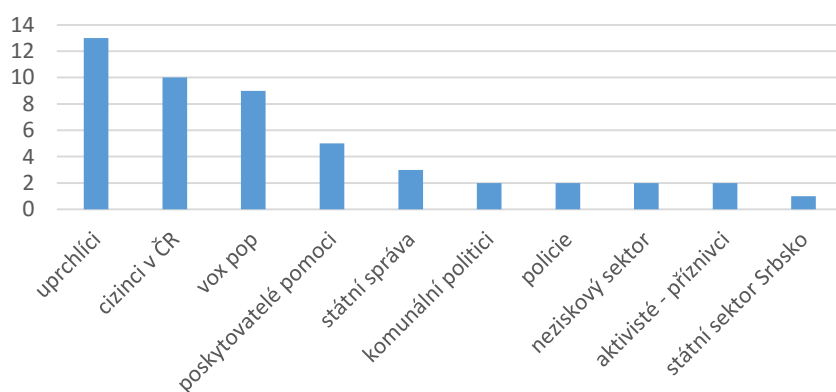
kritika českého přístupu k přijímání uprchlíků, příp. zacházení s nimi. Jiné zveřejněné postoje domácích politiků (máme na mysli především vyjádření V. Klause) pak byly líčeny jako populistické.

Významným zjištěním je, že druhými nejčtenějšími mluvčími (i když s velkým odstupem od českých politiků) byli samotní uprchlíci. Jejich vyjádření byla obvykle součástí příspěvků mapujících aktuální situaci v tranzitních či cílových zemích, které byly rámovány buď důrazem na masovost migrace, či naopak na humanitární rozměr krize. Jak jsme podrobně popsali výše, v závislosti na volbě rámce se výrazně měnilo i vyznění těchto výpovědí. V příspěvcích, které mapovaly český kontext, pak byla vyjádření uprchlíků přítomna výrazně méně. Nemalý prostor zde naopak získala veřejnost (především „místní“). Zpravodajství se výrazně spoléhalo také na policejní zdroje (otázka zadržování uprchlíků, vyšetřování tragické smrti uprchlíků atd.).

Nutno poznamenat, že Televizní noviny poskytly minimální prostor odborníkům a neziskovému sektoru. Expertní komentáře se omezily na vyjádření politologa J. Mlejníka ohledně aktivit V. Klause a výrok bezpečnostního experta A. Šándora, který komentoval chování uprchlíků na území ČR. Neziskový sektor byl spojován především s materiální pomocí pro uprchlíky. Větší pozornosti už se dostalo např. i postojům známých osobností, ať zahraničních či domácích. To ukazuje na určitou povrchnost zpracování problematiky a na tendenci k bulvarizaci tématu.

Publicistický pořad Střepiny vykazoval výrazně odlišnou strukturu mluvčích. Předně, v žádném ze sledovaných vydání nebylo zařazeno vyjádření politických představitelů, s výjimkou komunálních politiků, kteří komentovali možné zřízení uprchlických zařízení v blízkosti jejich obce. Mezi oslovenými dominovali uprchlíci, a to jak současní, tak bývalí (nyní usazení v ČR).

Graf 20: Počet výroků jednotlivých typů mluvčích v pořadu Střepiny

c) témata a rámce

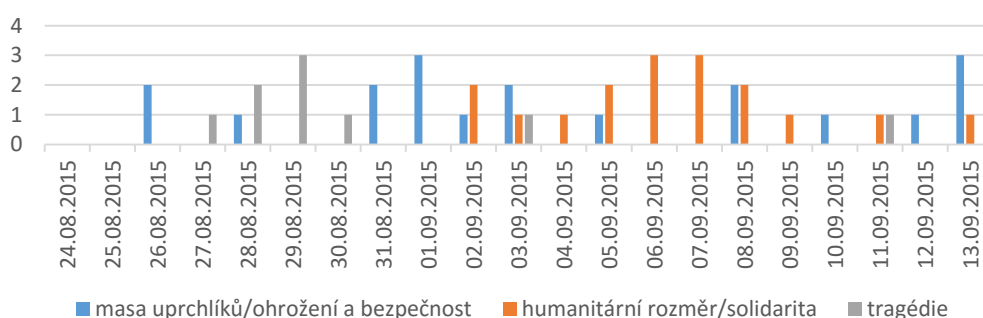
Zpravodajská relace Televizní noviny se při pokrývání problematiky uprchlické krize soustředila především na mapování aktuální situace v tranzitních a cílových evropských zemích a na zprostředkování stanovisek politických špiček k otázkám spojeným s migrací. Nepřehlédnutelná pozornost byla věnována také reakcím různých segmentů společnosti, a to zejména místních obyvatel a známých osobností. Ve zpracování informací převažoval důraz na masový rozměr migrace, kdy uprchlíci představovali nezvládatelný „přiliv“, který Evropě způsobuje administrativní problémy a destabilizuje ji. Pokrývání domácích témat se často

soustředilo na postup státní správy a policejních složek, přičemž bylo možné vysledovat i tendenci k vnímání uprchlíků jako bezpečnostní hrozby pro místní obyvatele. Na druhé straně jsme v průběhu monitoringu zaznamenali nárůst rámců akcentujících humanitární rozměr krize a solidaritu s uprchlíky. Takto ukotvené příspěvky více zohledňovaly perspektivu samotných uprchlíků a informovaly o problémech, kterým uprchlíci na své cestě čelí. V pozitivním kontextu také prezentovaly aktivity na pomoc uprchlíkům či snahy o vstřícné přijetí a začlenění uprchlíků do společnosti. Kromě toho se zpravodajství poměrně intenzivně soustředilo na tragické události spojené se smrtí uprchlíků. Toto téma bylo zpravidla zpracováno s určitou senzacechtivostí a značným důrazem na emoce, což ovšem není u komerčních médií nic neobvyklého.

Potenciální přínos migrace akcentoval jako své hlavní téma pouze jediný zpravodajský příspěvek, který však čerpal výhradně z německého bulvárního deníku Bild, nikoli např. z vyjádření relevantních odborníků. Na druhé straně, zprávy se ve sledovaném období nijak intenzivně nevěnovaly ani bezpečnostním otázkám souvisejícím např. s terorismem. Toto téma bylo obvykle zmíněno pouze stručně, v kontextu informování o činnosti státní správy. To samé platí i o reflexi případných zdravotních rizik spojených s migrací. Stigmatizaci uprchlíků se relace vyhýbala. Informace o případném agresivním chování ze strany uprchlíků (např. v souvislosti s napadením dozorce v detenčním zařízení) byly zasazovány do širších souvislostí, resp. jednání uprchlíků bylo interpretováno jako důsledek situace, nikoli jako projev jejich „přirozených“ charakterových rysů.

„Humanitární“ a „solidární“ rámce zpravodajství užívalo zejména v období mezi 2. a 8. zářím. Naproti tomu v prvním sledovaném týdnu jsme žádné takto laděné příspěvky nezaznamenali. Zpravodajství se ale v té době podrobně věnovalo pokrytí tragických událostí (především nálezu těl uprchlíků v chladírenském voze na rakouské dálnici).

Graf 21: Časové rozložení vybraných rámců v pořadu Televizní noviny

Monitorované období je však příliš krátké na to, abychom mohli činit validní závěry ohledně vývoje trendů v informování o tématu, nebo abychom dokonce byli schopni odhadnout příčiny případných změn. Některé výzkumy provedené na jiných typech médií se však např. kloní k hypotéze, že dočasně vyšší výskyt humanitárně laděných obsahů v průběhu září 2015 může být reakcí na zveřejněné fotografie⁵² utonulého chlapce Aylana.⁵³ Lze samozřejmě předpokládat,

⁵² Fotografie byly publikovány 2. září, Televizní noviny pak o této záležitosti informovaly 3. září.

⁵³ Opíráme se především o mezinárodní výzkum EJO (European Journalism Observatory), v rámci kterého byly analýze podrobeny tištěné deníky z osmi vybraných evropských zemí (viz <http://cz.ejo-online.eu/3548/etika-a-kvalita-zurnalistiky/vyzkum-jak-evropske-noviny-psaly-o-uprchlicke-krizi>)

že se užívané rámce v delším časovém horizontu dynamicky proměňují, a to v závislosti na mnoha faktorech. Masarykova univerzita (Katedra mediálních studií a žurnalistiky FSS) v prosinci zveřejnila výsledky analýzy mediálního pokrytí uprchlické krize ve zpravodajských relacích Události (Česká televize) a Televizní noviny (NOVA) z období březen – září 2015.⁵⁴ Dle výsledků tohoto výzkumu hrál humanitární aspekt uprchlické krize ve zpravodajství obou provozovatelů pouze marginální roli, přičemž dění bylo nahlíženo prakticky výhradně jako bezpečnostně-administrativní problém. Případný časový vývoj vyznění zpráv však bohužel výzkumná zpráva žádným způsobem nereflektuje. Z uvedeného si však můžeme dovodit, že k určitému posunu (či krátkodobému výkyvu) patrně došlo. Lze se domnívat, že v měsících, které předcházely námi sledovanému období, nabízely Televizní noviny v průměru nižší podíl „humanitárních“ příspěvků, než kolik jsme jich my identifikovali na přelomu srpna a září.

Publicistický pořad Střepiny užíval až na jednu výjimku humanitárních rámců, které byly zpravidla spojeny s pozitivní prezentací uprchlíků (jakožto kompetentních a vzdělaných osob) a se snahou zprostředkovat komplexnější osobní příběhy těchto lidí. Ačkoli se reportáže kriticky dotkly přístupu některých států či skupin osob k uprchlíkům, nikdy netematizovaly politická vyjednávání ani konkrétní návrhy řešení krize, o politicích nehovořily a neposkytovaly jim ani prostor k vyjádření (viz podkapitola „zdroje“). Pohybovaly se tak spíše v rovině morálky a emocí.

Příčiny a širší souvislosti uprchlické krize byly pro zpravodajství i publicistiku marginálním tématem. Důvody migrace byly zmiňovány pouze útržkovitě, k dokreslení popisu aktuální situace v Evropě či při líčení útrap, kterými uprchlíci procházejí. Z dění, které lze pokládat za zdroj současné situace, byla podrobněji reflektována prakticky pouze válka v Sýrii, resp. působení tzv. Islámského státu. Pokud se této problematice věnoval samostatný příspěvek, nebylo obvyklé, aby otázku uprchlictví jakýmkoli způsobem komentoval. Příspěvky o uprchlické krizi a příspěvky o situaci na Blízkém východě tak koexistovaly izolovaně vedle sebe. Existence dalších konkrétních příčin krize byla pro diváky téměř nepostřehnutelná. Vysílání postrádalo racionální analýzu dění, komentáře vztahující se např. ke globálnímu politickému kontextu apod. Prakticky mimo pozornost zůstávaly také důsledky uprchlické krize v jiných než evropských zemích, třeba v Turecku či v Libanonu, kde se nacházejí miliony uprchlíků.

d) symbolika

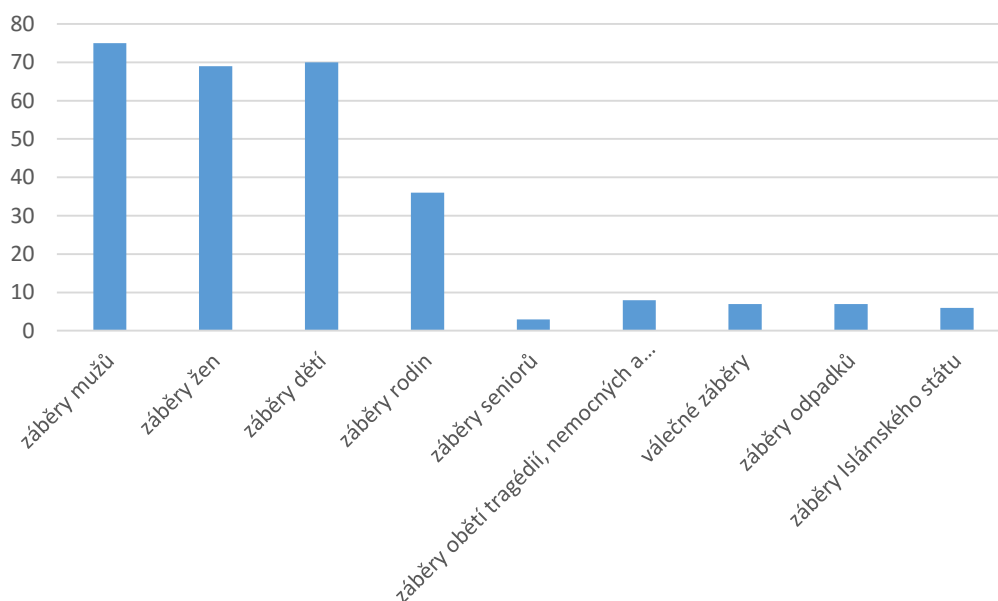
Uprchlíci byli v rámci Televizních novin nejčastěji vizuálně prezentováni jako pestrá směs osob (mužů, žen i dětí) na cestě⁵⁵, obvykle ve velkých skupinách (zpravodajství hojně využívalo agenturních záběrů, které opakovaně zařazovalo jako ilustrační materiál k různým příspěvkům). Pokud se v záběrech záměrně objevovaly odpadky či nepořádek, v daném kontextu to symbolizovalo spíše překerní podmínky uprchlíků, než např. absenci smyslu pro pořádek.

⁵⁴ Výzkumná zpráva ke stažení zde:

http://www.academia.edu/19606917/Anal%C3%BDza_medie%C3%A1ln%C3%ADho_pokryt%C3%AD_uprchlick%C3%A9_krize_v%C3%BDzkumn%C3%A1_zpr%C3%A1va

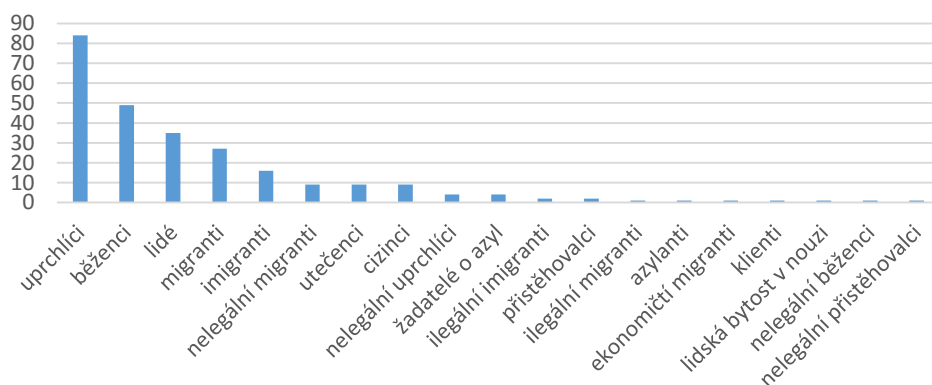
⁵⁵ Mezi mluvčími z řad uprchlíků však jednoznačně převládali muži (téměř 90% citací)

Graf 22: Způsob zobrazování uprchlíků v pořadu Televizní noviny (na počet příspěvků)

Pro pojmenování skupiny byl nejčastěji volen výraz „uprchlíci“, následovaný označeními „běženci“, „lidé“ a „migranti“. S nejméně používanými slovy zpravodajství zacházelo jako se synonymy, resp. zde docházelo k volné záměně výrazů, obvykle patrně z čistě stylistických důvodů. I když jsme příspěvky roztrídili podle jednotlivých rámců, pořadí oslovení zůstalo obdobné, přičemž „uprchlíci“ zůstávali vždy na prvním místě.

Graf 23: Označení uprchlíků v pořadu Televizní noviny (na počet příspěvků)

V symbolické rovině zpravodajství využívalo „katastrofické“ metaforiky, kdy byly pro přicházející uprchlíky užívány výrazy jako „vlna“ či „příliv“. Na druhé straně, jak Televizní noviny, tak zejména publicistický pořad Střepiny, intenzivně pracovaly s motivy vyvolávajícími empatii a soucit. Tato tendence byla patrná především u příspěvků, které se zaměřovaly na dětské osudy. Strádající děti (uprchlíci na nádraží Keleti), či dokonce děti jako oběti tragických událostí (utonulý chlapec Aylan), jsou tématy s velkým emocionálním nábojem, který redakce maximálně vytěžila. Reportáž Televizních novin o smrti Aylana kupříkladu zahrnovala zveřejněné fotografie jeho těla, které byly na obrazovce ponechány po mnohem delší dobu, než by si žádalo splnění informačně zpravodajské funkce příspěvku.

Vyhodnocení analyzovaného obsahu z hlediska zákona o vysílání

I když byla tématu uprchlické krize na programu NOVA v monitorovaném období věnována poměrně rozsáhlá pozornost, zpracování problematiky lze označit za relativně povrchní. Zpravodajství ani publicistika neposkytovaly komplexní náhled na problematiku v celé její šíři, neměly snahu zprostředkovávat expertní komentáře, které by prezentované informace zasadily do relevantních souvislostí apod. Provozovatel sázel spíše na rychlé zprostředkování aktuálních informací a také na dramatickост typickou pro komerční média, pro která je prioritní atraktivita nabízeného obsahu. Vyznění jednotlivých příspěvků bylo přitom poměrně různorodé. Zpravodajství pracovalo s několika odlišnými až protikladnými perspektivami a rámci. Ačkoli upřednostňovalo spíše „katastrofický“ náhled na migraci, neopomíjelo ani humanitární rozměr krize. Humanitární a osobní optika pak dominovala publicistickému pořadu Střepiny. Příspěvky zde zařazené měly tendenci sklouzávat do emotivní až moralizující roviny, explicitním komentářům ke konkrétním politickým návrhům a rozhodnutím se však vyhýbaly. Máme za to, že vysílání ve svém celku nesledovalo záměr jednostranně ovlivňovat názor diváků. **Ve vysílání programu jsme neidentifikovali žádný moment, který bychom vyhodnotili jako porušení zásad objektivit y a vyváženosti.**

Uprchlíci byli v nezanedbatelném procentu analyzovaného obsahu prezentováni jako „masa“ a administrativní zátěž, občas také jako potenciální (ovšem spíše nespecifikovaná) hrozba pro místní obyvatele. Jindy byli ale naopak vykreslováni jako potřební a trpící, případně jako kompetentní cílevědomí lidé. Každopádně, vysílání nevykazovalo snahu připisovat uprchlíkům, jakožto členům skupiny, jakékoli bytostné charakterové rysy či motivy, ani nepodporovalo hostilní postoje vůči této kategorii osob. **K utvrzování stereotypních předpokladů ani k podněcování nenávisti z důvodu etnicity či náboženství v rámci analyzovaných příspěvků nedocházelo.**

Propagace či zlehčování válečných konfliktů se vysílání v žádném případě nedopouštělo. Válka v Sýrii byla zmiňována zejména v souvislosti se zavrženíhodným působením tzv. Islámského státu a s bojem proti této teroristické organizaci. **Osoby umírající či vystavené těžkému utrpení příspěvky nezachycovaly.** Způsob zacházení s fotografiemi mrtvého dítěte (viz výše) může být na hraně etiky, nejedná se však o porušení zákona. Smyslem zobrazení nebylo snižovat lidskou důstojnost, nýbrž dokreslit tragickost dění a vzbudit v divácích lítost.

Návrh usnesení:

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání se seznámila s analýzou informování o uprchlické krizi ve zpravodajských a publicistických pořadech na programu NOVA provozovatele CET 21 spol. s r.o. v období od 24. srpna do 13. září 2015.